

Komunikacija na relaciji odgojitelj - dijete - roditelj

Vučić, Željka

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:256751>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**KOMUNIKACIJA NA RELACIJI
ODGOJITELJ - DIJETE - RODITELJ**

ŽELJKA VUČIĆ

Split, 2020.

Odsjek za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Studij: Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Vještine odgojno-obrazovne komunikacije

**KOMUNIKACIJA NA RELACIJI
ODGOJITELJ - DIJETE - RODITELJ**

Student

Željka Vučić

Mentor

izv. prof. dr. sc. Sonja Kovačević

Split, srpanj, 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KOMUNIKACIJA	2
2.1. Pravila komunikacije P. Watzlawicka	3
3. PROCES KOMUNIKACIJE	5
4. VRSTE KOMUNIKACIJE	6
4.1. Verbalna komunikacija	6
4.2. Neverbalna komunikacija	7
5. GOVORNI RAZVOJ DJECE	7
5.1. Verbalna komunikacija kod djece	8
6. RAZVOJ KOMUNIKACIJE KOD DJETETA	9
6.1. Preduvjeti uspješne komunikacije u predškolskoj ustanovi između odgojitelja i djece	10
6.2. Prepreke uspješnoj komunikaciji	10
7. KOMUNIKACIJA U OBITELJI	11
7.1. Roditeljski stilovi	11
8. KOMUNIKACIJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI	13
8.1. Poticanje pozitivnih oblika komunikacije u predškolskom periodu	13
8.2. Uloga odgojitelja u promicanju pozitivne komunikacije	14
9. ULOGA ODGOJITELJA U INTERAKCIJI S DJECOM	15
9.1. Partnerstvo roditelja i odgojitelja	16
10. OBLICI KOMUNIKACIJE IZMEĐU ODGOJITELJA I RODITELJA	17
10.1. Tradicionalni oblici komunikacije između odgojitelja i roditelja	18
10.2. Suvremeni oblici komunikacije između odgojitelja i roditelja	21
11. KOMUNIKACIJA NA RELACIJI ODGOJITELJ - DIJETE - RODITELJ	24
12. EMPIRIJSKI DIO RADA	25
12.1. Cilj istraživanja	25
12.2. Istraživačka pitanja	25
12.3. Ispitanici postupak istraživanja	26
12.4. Rezultati istraživanja	26
12.5. Interpretacija rezultata	43
13. ZAKLJUČAK	45
14. LITERATURA	46

15. PRILOG	48
16. SAŽETAK	52
17. SUMMARY	53

1. UVOD

Roditelji i odgojitelji prve su osobe s kojima se dijete susreće u svom životu, stoga su njihove uloge i postupci od bitnog značaja pri usvajanju komunikacijskih i socijalnih vještina u procesu razvoja. Svaki uspješan odgojitelj treba težiti uspostavljanju međuljudskih odnosa, održavanju tih odnosa, promičući ponašanje i vještine kvalitetne interakcije i komunikacije.

Svaki čovjek neprestano komunicira verbalnim ili neverbalnim putem, sa ciljem izražavanja vlastitih misli i stavova. Komunikacija je jedan od izazova s kojim se svakodnevno susreće odgojitelj i roditelj te se smatra jednim od najbitnijih čimbenika u funkcioniranju društva. Ovisno o potrebama društva, komunikacija postupno mijenja svoj oblik, a te su promjene vidljive na svim društvenim područjima što podrazumijeva i odgojno-obrazovne institucije.

Svrha ovog rada je istražiti mogućnost uspješne komunikacije, te razumijevanje i važnost komunikacije odgojitelja i roditelja koja je neophodna za razvoj djeteta. Naglasak je na komunikaciji između odgojitelja, roditelja i djece, odnosno na razvoju i oblicima komunikacije unutar dječjeg vrtića. Provedbom upitnika među odgojiteljima prikupljene su informacije o njihovim stavovima prema prihvatljivosti određenih sadržaja, iskustvima i načinima ostvarivanja komunikacije s roditeljima.

2. KOMUNIKACIJA

Komunikacija je proces do kojega dolazi kada su dvije ili više osoba u kontaktu. Odvija se svakodnevno u životu svakog čovjeka te pomoću nje stvaramo prijatelje, izražavamo svoja mišljenja, stavove i razgovaramo s drugim ljudima. Komunikacija je preduvjet izgradnje socijalnih vještina i uključivanje osobe u socijalno okruženje. Od najranije dobi čovjek uči kako komunicirati da bi te sposobnosti dalje kroz život razvijao.

Komunikacija dolazi od latinske riječi „communicare“, što znači učiniti zajedničkim, priopćiti (Tatković, Diković, Tatković, 2016.). „Čovjek je jedino živo biće koje je sposobno komunicirati na sveobuhvatnoj razini, razmjenjujući informacije o sadašnjosti, prošlosti i budućnosti, izražavajući osjećaje te usvajati i razvijati znanja na temelju podataka koje je prikupio, obradio i sistematizirao.“ (Malović, 2014., str. 15).

Postoje dvije različite vrste značenja u komuniciranju. To su denotativno i konotativno značenje (Reardon, 1998). Denotativna značenja imaju isti sadržaj za sve ljude i njima se imenuju predmeti pojave i odnosi. Konotativna značenja vezana su za vlastiti emocionalni doživljaj, što znači da nemaju isti sadržaj za sve ljude (Bratanić, 1993; Reardon, 1998).

U Nacionalnom okvirnom kurikulumu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta (2011.) obuhvaćene su četiri vrste komunikacije koje navode i drugi autori. Radi se o: čitanju, pisanju, govoru i slušanju. Postoje i druge podjele ovisno o svrsi komunikacije, vrsti komunikacijskog kanala ili ovisno o sudionicima u komunikaciji. Prema mnogim autorima koji proučavaju komunikaciju najpoznatija je podjela na verbalnu i neverbalnu komunikaciju (Tatković i sur., 2016). U osnovi nemoguće je dijeliti i odvajati komunikaciju jer se uz verbalnu paralelno odvija i neverbalna.

Komunikacija predstavlja složen i trajan proces koji pored verbalnih ima mnogo i neverbalnih komponenti npr. ekspresija (izraz lica, grimase, mimika, uzdisanje, plač), koje su značajne za analizu komunikacije kod djece predškolske dobi. „Komuniciranjem se strukturira raspoloživo vrijeme, postupno nastaje zajedničko znanje, nastaju složene strukture koje nas povezuju i razdvajaju i koje odlučujuće djeluju na raspoloženje, na

doživljavanje okruženja, međusobne odnose i na naše postupke“ (Bašić, Koller-Trbović, Žižak, 2005., str. 38).

2.1. Pravila komunikacije P. Watzlawicka

Kao polaznu točku svoje teorije komunikacije Paul Watzlawick ističe odnos između pojedinaca i svojstva tog odnosa. Svaka osoba sebe doživljava tek u odnosu s drugima, u svojem djelovanju na druge i u djelovanju drugih na samog sebe. Odnos s drugima je ono što svakog od nas određuje i karakterizira, određuje individualnost i razlikuje pojedinca od svakog drugog (prema Bratanić, 1991.).

Paul Watzlawick je u svojoj teoriji postavio pet pravila komunikacije kojima omogućava njezino lakše shvaćanje i upotrebu (prema Bašić i sur.,1994).

1. Nije moguće ne komunicirati jer svako ponašanje ima poruku pa tako i šutnja odašilje poruku.
2. Svaka komunikacija ima sadržajni i odnosni aspekt, što znači da je sadržajni aspekt usmjeren na predmet razgovora, a odnosni aspekt je usmjeren na očekivanja sugovornika.
3. Narav odnosa uvjetovana je interpretacijom ponašanja komunikatora to znači da često od drugih očekujemo onakvo ponašanje kakvo se nama sviđa. Svaki čovjek ima svoju narav odnosno svoju točku komunikacije.
4. Komunikacija može biti verbalna i neverbalna. Verbalna komunikacija je komunikacija koja se služi riječima, dok je neverbalna komunikacija bez riječi. Obično se pri komunikaciji usredotočujemo na ono što se govori riječima. Međutim, neverbalna komunikacija otkriva i ono što se ne želi reći. Radi se o tzv. "govoru tijela" takve poruke tijekom komuniciranja obično nisu svjesne, ali drugi komunikatori mogu ih "čitati" kao da su izgovorene (prema Šegota i sur., 2003.).
5. Komunikacija može biti simetrična ili komplementarna. U simetričnim odnosima razvija se ravnopravnost i jednakost, a komplementarni odnos podrazumijeva različito ponašanje.

Kada govorimo o komuniciranju pod tim ne podrazumijevamo samo razgovor riječima tu se sada uključuje ono neverbalno kao bitan faktor. Upravo to znači da razmjenjujemo i poruke i misli te sudjelujemo u osjećajima drugih. Cijelo tijelo nam je uključeno u odnosima pri kojima komuniciramo i verbalno i neverbalno postižući interpersonalnu komunikaciju. Postoje novi načini komuniciranja koji se u odnosu na one stare najviše razlikuju po uključivanju osjećaja. Prema toj podjeli imamo dvanaest faktora koji su poželjni za primjenjivanje u razgovorima i odnosima s drugima, posebice ako se radi o djeci. Njih je naveo Greene u svojoj knjizi „Nov način komuniciranja“ :

- Iskoristi svoje osjećaje u komunikaciji.
- Prati verbalnu i neverbalnu komunikaciju.
- Slušaj, gledaj, osjećaj drugog. Budi s njim sto posto.
- Budi empatičan. Otkrij osjećaje, želje i potrebe drugoga.
- Komuniciraj na sve tri razine: auditivno, vizualno i kinestetično.
- Osvijesti: riječ izaziva različita značenja.
- Poštuj sugovornika i njegov svjetonazor.
- Koristi se neoptužujućim riječima i osobnim porukama.
- Prevladaj neuspjele modele komunikacije iz prošlosti.
- Jasno izrazi svoju misao, želju i potrebu.
- Usmjeri pozornost na osjećaje, a ne na ponašanje.
- Budi odgovoran za svoje osjećaje i u tome pomogni svom djetetu.

Možemo reći da je prije veća pozornost bila usmjerena na ono što govorimo dok danas više obraćamo pozornost na neverbalne znakove koji mogu puno više otkriti, ali i dalje pri komuniciranju trebamo paziti i što govorimo. Slušanje je jedan od pokazatelja koliko nekoga cijenimo. Isto tako empatija zauzima visoko mjesto na ljestvici važnosti pri komuniciranju, a to znači da drugu osobu pokušavamo u potpunosti shvatiti tako da se zamislimo u situaciji u kakvoj je naš sugovornik.

3. PROCES KOMUNIKACIJE

Proces komunikacije ima svoja pravila u tradicionalnom i suvremenom obliku. Proces komunikacije određen je uz pomoć pet elemenata i pet procesa koji se nadopunjuju (Miljević, 2010). Komunikacijski proces započinje kada pošiljalatelj želi prenijeti poruku primatelju putem komunikacijskog kanala. Da bi se informacija mogla prenijeti do pošiljalatelja potrebno ju je prvo kodirati.

Elementi komunikacije su:

- pošiljalatelj poruke
- primatelj poruke
- poruka
- kanal komuniciranja
- barijere u komunikaciji šumovi

Navedeni elementi komunikacije preuzimaju uloge kako bi komunikacija imala smisleni tijek. Pošiljalatelj odašilje poruku do primatelja koji poruku prima i nastaje proces kodiranja i dekodiranja. Nakon primatelj započinje slanje povratne poruke pošiljalatelju.

Procesi komunikacije su:

- kodiranje,
- odašiljanje,
- primanje poruke,
- dekodiranje poruke,
- povratna veza

4. VRSTE KOMUNIKACIJE

4.1. Verbalna komunikacija

Verbalna komunikacija je proces razmjene informacija riječima. Kako bi komunikacija bila uspješna, čovjek treba znati razumjeti i shvaćati drugoga. Komunicirajući s drugima čovjek mora govoriti, ali i slušati. Tako su slušanje i govorenje dvije važne komunikacijske vještine. Odgojitelj bi trebao slušati i pratiti potrebe djece, stvarati i poboljšavati komunikaciju te s djecom komunicirati na njima prihvatljiv način. Treba biti opušten i dostupan djeci, voditi računa o tome da s njima provodi kvalitetnu komunikaciju. Treba koristiti umjeren i jednostavan glas tijekom komuniciranja.

Osnovni oblik verbalne komunikacije je govor. Prema mišljenju mnogih autora, slušanje je najvažniji oblik verbalne komunikacije, obuhvaća čak 40% komunikacije. Trebala bi mu se dati veća pažnja u odnosu s drugim ljudima (Petar, 2004).

Funkcija verbalne aktivnosti je informirati o zbivanjima i predmetima iz okoline, o emocijama i stavovima, te se njome iznose ideje (Bratanić, 1993).

Oblici u kojima se verbalna komunikacija javlja su čitanje, pisanje, govorenje i slušanje.

Čitanje je važno pri učenju i treba ga poticati od rane dobi. Utječe na cjeloživotno obrazovanje i na djetetov socijalni i intelektualni razvoj.

Pisanje se koristi za prijenos i izmjenu sadržaja putem moderne tehnologije. Različiti su oblici pisanja kojima se ljudi izražavaju, primjerice: pisma, priče, eseji, knjige, čestitke, razglednice, seminari, članci, znanstveni radovi itd. Prilikom pisanja nužno je paziti na jasnoću, urednost i gramatičku ispravnost sadržaja (Petar, 2004).

Govor se više koristi u svakodnevnoj komunikaciji nego pisanje i čitanje. Govor je osnovni oblik komunikacije pa se često smatra cijelim komunikacijskim procesom (Bašić, Koller-Trbović i Žižak, 2005). Međutim, govor predstavlja jednosmjernan proces, a razgovor dvosmjernan jer se u njemu poruke šalju i primaju.

Slušanje predstavlja usmjerenost na pozornost na ono što sugovornik govori, a može biti pasivno i aktivno. Pasivnim slušanjem naglasak nije usmjeren na slušanje te na taj način namjere druge osobe ostaju zanemarene. Aktivno slušati znači biti usmjeren na drugu osobu i slušati je s empatijom.

4.2. Neverbalna komunikacija

Jednostavna definicija neverbalna komunikacije glasi da je to „komunikacija bez riječi“ (Knapp i Hall, 2010). Neverbalna komunikacija odnosi se na geste, mimiku, stav tijela i neartikulirane oblike glasanja. Prema nekim istraživanjima i danas je zastupljena u 70% slučajeva.

Neverbalno ponašanje sastavni je dio ljudske komunikacije te je važno znati njegove glavne funkcije. Argyle (1988; prema Knapp i Hall, 2010) navodi sljedeće funkcije neverbalnog ponašanja:

- izražavanje emocija
- izražavanje odnosa prema osobama u komunikaciji (sviđanje/nesviđanje)
- predstavljanje sebe drugima ovisno o neverbalnim znakovima koji se upotrebljavaju: otvoreni – zatvoreni, pristupačni – nepristupačni, sigurni – nesigurni i mnogi drugi
- neverbalno ponašanje kao pratnja govora služi za davanje uzvratnih reakcija, za pokazivanje pažnje i razne ostale funkcije.

Neverbalna komunikacija zbiva se spontano i često djeluje snažnije od verbalne. To potvrđuju i istraživanja koja nam pokazuju da neverbalni znakovi djeluju jače od verbalnih. Različiti autori različito dijele neverbalne znakove. Jedna od čestih klasifikacija neverbalnih znakova:

- paralingvistički - vezani su uz govor: glasnoća govora, ton glasa, intonacija, pauze tijekom govora, šutnja, tečnost govora
- ekstralingvistički - nisu vezani uz govor: izrazi lica, pokreti i kontakt očima, udaljenost od sugovornika, dodir, pokreti i položaji tijela, geste, prostorni raspored, vanjski izgled

5. GOVORNI RAZVOJ DJECE

Kvaliteta govorenja značajno je ovisna o okruženju u kojem dijete živi te poticajima kojima je dijete svakodnevno izloženo. Djeca vole različite igre sa riječima, verbalnim izričajima i raznim jezičnim kombinacijama kroz koje oni zadovoljavaju svoje potrebe,

interese, izražavaju svoje misli i osjećaje te kroz koje uče i spoznaju vanjski svijet. (Žuvela, 2012.)

Osnovne funkcije komunikacije kod djece predškolske dobi su:

- uspostavljanje i održavanje odnosa s drugima (poziv na igru, traženje nečije pomoći, davanje uputstava za igru, traženje objašnjenja, zajedničko definiranje pravila igre, raspitivanje o osjećajima drugih, itd.);
- samoizražavanje ili ekspresija (izražavanje svojih osjećaja, ideja, postupaka, obrazlaganje izbora, izražavanje ukusa i svidanja, itd.);
- traženje odgovora na pitanja koja se postavljaju u svijetu (mogući uzroci pojava, razlika i sličnosti predmeta, razlozi nečijeg ponašanja, postavljanje raznih pitanja, itd.);
- prenošenje informacija (imenovanje predmeta, njihovo opisivanje, opisivanje i objašnjavanje pojava, ustanovljavanje uzročnosti, itd.);
- pričanje o svijetu mašte ili izražavanje kreativnosti (crtanje, slikanje, modeliranje, simboličke igre, itd.)" (Selimović i Klarić, 2011. prema Pehar: 2007, 84- 85)

Kod djece se razvija sposobnost komunikacije, a jezik predstavlja sredstvo komunikacije koje dijete mora naučiti koristiti. Komunicirajući dijete izražava svoje misli i osjećanja i obogaćuje ih novim informacijama. Cilj djetetove komunikacije je privući pozornost, iskazivati osjećaje te uspostaviti društvene kontakte. Djeca usvajaju jezik u interakciji s članovima obitelji i s okruženjem.

5.1. Verbalna komunikacija kod djece

Kvaliteta života odraslog čovjeka i djeteta ovisi o komunikacijskim vještinama. Govor i jezik utječu na sve aspekte, od interakcija sa drugima do razumijevanja drugih. Predškolsko doba je razdoblje brzog razvoja govora. Vokabular se povećava, dijete usvaja gramatiku i s vremenom koristi dulje i složenije rečenice (Morrison, 1988). Obitelj je prva zajednica u kojoj dijete započinje stjecati navike i znanja i usvajati ponašanje. Za razvoj dječjeg govora važno je da ga roditelji potiču. Verbalna komunikacija između roditelja i

djeteta prva je i najvažnija stepenica u razvoju vještine komunikacije i ostalih socijalnih vještina (Delač Hrupelj, Miljković, Lugomer Armano i sur., 2000).

U međuljudskom odnosu zapovijedanje, propovijedanje, kritiziranje, ismijavanje i slični načini izražavanja nisu prihvatljivi, stoga nisu poželjni. Roditelji i odgojitelji, trebali bi komunikaciju s djecom temeljiti na razvoju osobnog govora odnosno jezika kojim će dijete moći izraziti svoje vlastite osjećaje, misli i potrebe te odrediti vlastite granice (Ja želim - Ja ne želim, Hoću - Neću).

Odgojitelj je nakon roditelja bitan model po kojemu djeca uče i s kojim se susreću u ranom djetinjstvu, stoga je važno da stalno razvija i njeguje svoju govornu kulturu (Kinder, 2014). Odgojitelj putem dostupnih materijala kojima raspolaže (knjige, slikovnice, priče, fotografije) i poticaja iz neposredne okoline, potiče razvoj dječjeg govora prilagođavajući se potrebama interesima djece. Verbalna komunikacija među djecom ovisi o više faktora: dobnoj razlici među sudionicima razgovora, situacijskim elementima te spolu sudionika komunikacije (dječak – dječak, djevojčica – djevojčica, dječak – djevojčica) (Miljak, 1984). Komunikacija među vršnjacima najčešće je iskrena i spontana. Komunikacija među djecom različite dobi najprirodniji je način komunikacije koji je veoma važan za poticanje i razvoj njihovih verbalnih sposobnosti.

6. RAZVOJ KOMUNIKACIJE KOD DJETETA

Interakcija između djeteta i odgojitelja treba biti prožeta poštovanjem i uvažavanjem osobnosti djeteta. Odgojitelj treba jasnim porukama u komunikaciji, neprihvatljivo ponašanje pretvarati u prihvatljivo. Ukoliko želimo da dijete usvoji određeno znanje, vještine ili stavove, potrebno je motivirati ga, spustiti se na njegovu razinu i komunicirati s njim na prihvatljiv način. Prema Bratanić (1993.) odgoj je složeni proces kojeg nije lako definirati te ga je potrebno gledati s više aspekata, pri čemu aspekte dijelimo u tri područja:

- Društveno-generacijski aspekt se odnosi na prijenos iskustava, znanja i socijalnog naslijeđa sa starije generacije na mlađu.
- Individualni aspekt se odnosi na razvoj ličnosti. Stoga odgoj možemo definirati kao svjesno i namjerno djelovanje psihičkih i fizičkih osobina.
- Interakcijsko-komunikacijski aspekt podrazumijeva suvremeni pristup u kojem se sve više naglašava vrijednost odgojitelja i djeteta.

Sva tri aspekta odgoja trebaju biti povezana i uvjetovati jedan drugoga.

6.1. Preduvjeti uspješne komunikacije u predškolskoj ustanovi između odgojitelja i djece

Da bi komunikacija između odgojitelja i djeteta bila uspješna i kvalitetna važni su elementi poput samopoštovanja i slike o sebi, otvorenosti, ljubaznosti i topline i izbjegavanja stereotipa i predrasuda.

U komunikaciji samopoštovanje se odnosi na svjesnost o samome sebi. Prema Živković (2005.) samopoštovanje ima važnu ulogu u razvoju i uspjehu svakog djeteta. Razina samopoštovanja utječe na to kako će dijete rješavati konfliktne situacije, odupirati se negativnim utjecajima, prihvatiti izazove, biti sretno i uživati u životu. Bitno je naglasiti da samopoštovanje uvelike ovisi o opažanjima i očekivanjima roditelja, odgojitelja i djetetovih vršnjaka. U aktivnostima gdje odgojitelj previše očekuje od djeteta, djetetovo samopoštovanje biti će nisko, jer neće moći ostvariti ono što se za njega zamislilo. Ako su očekivanja preniska, dijete se neće dovoljno truditi ostvariti svoje potencijale.

U odgojno obrazovnoj ustanovi otvorenost pomaže u postizanju bolje komunikacije sa djetetom. Bitnu ulogu za ostvarivanje kvalitetnog i uspješnog odnosa s djetetom ima ljubaznost i toplina. Ljubaznost i toplina uglavnom se prenose neverbalnom komunikacijom (npr. smiješak, pokreti tijela, ton glasa). Stoga bi odgojitelj trebao imati dovoljno strpljenja i ljubavi prema djetetu kako bi uspješno zadovoljio njegove potrebe. Trebao bi znati dobro procijeniti svu djecu, kao i djecu koja imaju neke specifične potrebe, kao što su darovita djeca ili djeca s teškoćama u razvoju. Odgojitelj je taj koji se mora savjesno odnositi prema djeci jer se oni sve češće vezuju za odgojitelje. Nadalje, da bi komunikacija bila uspješna važno je izbjegavati stereotipe i predrasude. Nužno je odgajati djecu za toleranciju prema različitostima.

6.2. Prepreke uspješnoj komunikaciji

Prepreke u komunikaciji dijelimo u dvije skupine:

1. Vanjske prepreke (odnose se na razlike u percepciji i jeziku, prepreke na temelju vremenske udaljenosti, nedostatak vremena i informacija, kulturalne razlike)
2. Unutarnje prepreke (odnose se na kompleksnost poruke, loše slušanje,

nepovjerenje u sugovornika, jezične prepreke)

Kako bi bili sigurni da je poruka uspješno prenesena, odgojitelji bi trebali koristiti sljedeća pravila:

- Govoriti izraženije i jasnije
- Koristiti standardni jezik u javnom govoru
- Izbjegavati strane nazive u razgovoru
- Koristiti se jednostavnim rečenicama
- Ponoviti riječi ukoliko nisu bile razumljive
- Izbjegavati simbole i kratice u pisanim obavijestima
- Koristiti se ilustracijama i crtežima (Havelka, 2003., prema Tatković, Diković, Tatković, 2016.).

U predškolskoj ustanovi odgojitelj je važna osoba u djetetovom životu. Jedna od njegovih uloga je odgovornost da uspostavi uspješnu komunikaciju s djetetom. Iz toga proizlazi da što je komunikacija bolja, kvalitetniji je i rad u ustanovi.

7. KOMUNIKACIJA U OBITELJI

Obiteljski komunikacijski obrasci djeluju na razvitak dječje komunikacije kao i na obiteljsku atmosferu. Izvor djetetovog zadovoljstva i sreće nalazi se u njegovom odnosu s obitelji. Pozitivni obiteljski odnosi zadovoljavaju djetetovu potrebu da se osjeća voljeno, prihvaćeno i sigurno. Značajnu ulogu u oblikovanju obiteljskog ozračja imaju skrbne i ubojite navike u komunikaciji. Skrbne navike grade i unapređuju ljudske odnose (slušanje djeteta, podržavanje, prihvaćanje, vjerovanje, ohrabrivanje, poštivanje i stalno pregovaranje), dok ubojite navike ugrožavaju odnose unutar obiteljske zajednice (kritiziranje, okrivljavanje, prigovaranje, žaljenje, prijetnje, kažnjavanje i potkupljivanje).

7.1. Roditeljski stilovi

Roditeljski odgojni stil su tipične emocionalne prilike roditeljstva unutar kojih se ostvaruje interakcija između djeteta i roditelja (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Prema brojnim istraživanjima smatra se da postoje dvije temeljne dimenzije roditeljstva:

emocionalnost i kontrola (Maccoby i Martin, 1983; prema Brajša Žganec, 2003). Dimenzija emocionalnosti se odnosi na emocionalnu toplinu i roditeljsko razumijevanje, odnosno količinu ljubavi i ohrabrenja koju roditelj pruža djetetu. Dimenzija kontrole uključuje roditeljska očekivanja prema djetetu koja se mogu protezati od potpune kontrole do zanemarivanja djeteta. S obzirom na te dvije dimenzije odgoja postoje četiri tipa roditeljskog stila odgoja: autoritativni, autoritarni, permisivni (popustljivi) i ravnodušni.

Autoritativni roditeljski stil - kombinira emocionalnu toplinu i čvrstu kontrolu. Roditelji koji odgajaju djecu ovim stilom postavljaju zahtjeve sukladno djetetovoj dobi, određuju granice, ali također pružaju djetetu puno topline i potpore. Takvi roditelji su brižni i osjetljivi na potrebe djece jer su im postavljene jasne granice i pravila. Autoritativni roditelji su pažljivi i osjetljivi na potrebe svog djeteta te uspostavljaju ugodne, emocionalno ispunjavajuće odnose s djetetom, koji čine dijete blisko povezanim sa njima (Berk, 2015). Pridaju važnost komunikaciji sa djetetom i razvijaju je na način da potiču dijete na izražavanje vlastitih misli, osjećaja i želja. Ukoliko dođe do situacije da se roditelj i dijete u nečemu ne slažu, zajedno donose odluku. Djeca koja žive u takvom okruženju su spontana i slobodno izražavaju mišljenje i emocije (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Djeca autoritativnih roditelja su samopouzdana, odgovorna i privržena roditeljima. Autoritativni roditeljski stil smatra se najprikladnijim oblikom odgoja u kojem je djetetu pruženo najvažnije: ljubav, toplina, roditeljski nadzor i briga.

Autoritarni roditeljski stil - uključuje velika očekivanja i zahtjeve prema djetetu. Provodi strogi nadzor i kontrolu, a ne pruža dovoljno topline i podrške. Autoritarni odgojni stil karakterizira nisko prihvaćanje i uključenost, visoku prisilnu kontrolu te nisko davanje autonomije (Berk, 2015). Autoritarni roditelj je hladan prema djetetu, kritizira dijete, kažnjava te ga odbacuje. To su roditelji koji ne koriste razgovor s djecom kako bi postigli dogovor, već vjeruju da dijete mora prihvatiti pravila koja im oni postave bez suprostavljanja. Takva su djeca nesigurna, nesretna, povučena, niskog samopouzdanja i agresivna. Odgojni ciljevi autoritarnog odgoja su postizanje djetetove samokontrole i poslušnosti. Djeca koja žive u autoritarnoj okolini često mijenjaju svoja raspoloženja, vrlo su razdražljiva i bojažljiva te nisu spontana (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Djeca iz takve okoline u frustrirajućim situacijama postanu neprijateljski raspoložena i da bi dobila ono što žele koriste se silom (Berk, 2015).

Popustljivi roditeljski stil - podrazumijeva kombinaciju emocionalne topline uz slabu kontrolu. Popustljivi roditelji daju slobodu djetetu bez postavljanja granica i pravila.

Takvi roditelji ispunjavaju djetetu sve želje i zahtjeve očekujući da će na taj način najbolje pokazati ljubav prema njemu. Djeci daju previše slobode u donošenju odluka u dobi u kojoj još nisu spremna. Popustljivi roditeljski stil onemogućuje djeci stjecanje pravila ponašanja. Previše slobode kod djeteta uzrokuje nesigurnost i nesnalaženje u okvirima.

Ravnodušni roditeljski stil - uključuje slabu kontrolu uz emocionalnu hladnoću. Roditelji ne postavljaju kontrolu nad djetetom i ne pružaju toplinu i podršku. Takvi roditelji su često emocionalno distancirani, depresivni, zaokupljeni sobom, pod stresom i imaju malo energije za svoje dijete (Berk, 2015). Odnosi između roditelja i djece se temelje na neprovođenju zajedničkog vremena, nepokazivanju roditeljske ljubavi i na niskoj razini razumijevanja za dijete i njegove aktivnosti. Taj odnos utječe na lošiji uspjeh u školi i nemogućnost stjecanja socijalne kompetencije.

8. KOMUNIKACIJA U PREDŠKOLSKOJ USTANOVI

8.1. Poticanje pozitivnih oblika komunikacije u predškolskom periodu

Za razvoj pozitivne komunikacije u predškolskom periodu odgojitelji bi trebali poticati bitne odrednice kvalitete komunikacije: empatiju, toleranciju, kooperativnost i uzajamnu pomoć, odgovornost prema sebi i drugima, ustrajnost u obavljanju zadataka, odgodu zadovoljstva, kontroliranje. Pozitivnu komunikaciju čini uporaba neverbalnih signala i primanje poruka aktivnim slušanjem. Važno je naučiti biti dobar slušač djeteta. To podrazumijeva prepoznati drugog, dati mu dostojanstvo postojanja i prihvatiti ga.

Za uspostavljanje i razvoj socijalnih odnosa važna je *asertivna komunikacija*, odnosno izražavanje misli, osjećaja i uvjerenja na iskren način. Uključuje *dvosmjernan proces* u kojem poštujemo sebe i sugovornika. Da bi komunikacija bila kvalitetna trebalo bi pridavati pozornost *timskom radu i primjeni feedbacka*.

Da bi tim bio uspješan, odgojitelji bi trebali poticati dobru komunikaciju koja uključuje: dijeljenje informacija, postavljanje pitanja djeci, prihvaćanje djetetovih novih ideja, aktivno slušanje, te podržavanje sudjelovanja drugih u raspravi. Verbalno ponašanje uključuje govor i razgovor, dok neverbalna ponašanja odnose se na razne geste, govor tijela, mimika lica, vizualni kontakt koje odgojitelj može koristiti s djecom u predškolskoj

ustanovi. Takvim komuniciranjem dijelimo svoje mišljenje i osjećaje s drugim ljudima. Cilj tima je da svojim znanjem i vještinama pridonese što bržem rješavanju problema.

8.2. Uloga odgojitelja u promicanju pozitivne komunikacije

Odgojitelj je taj koji bi trebao neprestano gledati, slušati, osjećati, vidjeti, misliti, zaključivati, tražiti znakove i primijetiti neverbalne znakove koje dijete pokazuje kako bi uočio želi li dijete komunicirati. Kod usvajanja jezika i stjecanja tehnika slušanja, govorenja, čitanja i pisanja bitno je da je odgojitelj kreativan i da koristi zanimljive načine kako bi djecu potaknuo na komunikaciju. On bi trebao s djecom razgovarati o knjigama još od rane dobi i poticati ih na razgovor o likovima priče. Igrati se sa djetetom tako da koristi brojalice, igre rime i pjesmice. Interakcija i komunikacija odgojitelja i djece, komentari, pitanja, objašnjenja, opisivanja, ponavljanja te kreativni i intelektualni izazovi važni su elementi u učenju i razvoju djeteta.

U komunikaciji možemo razlikovati dvije vrste poruka. To su "TI" – poruke i "JA" – poruke. "TI" – poruke su usmjerene na drugu osobu, one govore o drugoj osobi, često "etiketiraju" drugu osobu po nekim njenim osobinama. „JA” porukama jasno se zauzimamo za svoje potrebe, ali pritom da ne ugrožavamo drugu osobu. "Ja" poruke znače otvoren i iskren način komunikacije, dok su "ti" poruke procjenjujuće, optužujuće, kritizirajuće i ne daju djetetu potpunu informaciju što roditelj od njega očekuje. Najčešće izazivaju ljutnju, otpor i pobunu. Primjer "ja" poruke je: Ljuta sam jer nisi složio igračke, dok ista rečenica u "ti" obliku glasi: Ti si me naljutio jer nisi složio igračke

Odgojitelj bi trebao njegovati svoju govornu kulturu te voditi računa o artikulaciji, intonaciji, kao i tehnici disanja tijekom pričanja. Često odgojitelji govore povišenim glasom kako bi ih djeca bolje čula. Međutim, što je odgojitelj glasniji, glasnija su i djeca. Karakteristike za najbolju komunikaciju su jednostavan, dosljedan i umjeren glas. Poticanje pozitivnih oblika komunikacije važan je faktor koji povećava samopoštovanje i samopouzdanje. Odgojitelj bi trebao slušati i pratiti potrebe djece, stvarati i poboljšavati komunikaciju te s djecom komunicirati „na njihov način“ (Vivodinac, 2008). Čak i ukoliko se bavi nekom svojom aktivnošću odgojitelj mora moći i znati istovremeno komunicirati s djecom.

Za dijete igra predstavlja radoznalost i potrebu za komuniciranjem s ostalom djecom. U predškolskoj ustanovi odgojitelj bi trebao sudjelovati u komunikaciji kao partneri i poticati je, pritom ne ometajući komunikaciju među djecom. Važno je poticati razvoj komunikacijskih vještina djeteta, ali ujedno i oslušivati i pratiti što i kako dijete usvaja kako bi se na vrijeme mogla uočiti eventualna odstupanja. U razvoju govora djeteta vrlo je važan razgovor između djeteta i roditelja, djeteta i odgojitelja i djece međusobno. Vrlo je bitna verbalna komunikacija odgojitelja s djecom, ali i komunikacija između djece različitih odgojnih grupa. Da bi dijete uspješno komuniciralo trebalo bi koristiti sljedeća pravila :

1. Djetetu bi trebalo dopustiti da svoje osjećaje izrazi bez prekidanja, ispravljanja, neslaganja.
2. Izjave ne započinju s „ti“, nego govoriti o vlastitim osjećajima (JA-poruke).
3. Izbjegavati upotrebu riječi koje guše svaku komunikaciju: „uvijek“ i „nikad“.

Dječja pitanja su jedan su od pokazatelja pozitivne komunikacije u dječjem vrtiću. Odgojitelj ima ulogu gdje mora kreativnim poticajima i igrama dodatno poticati djecu da usavršavaju svoj govorni razvoj, ali i vještinu slušanja. U svakodnevnoj komunikaciji, odgojitelj na dijete ne djeluje samo onim što mu govori, nego i načinom na koji mu to govori i kako se ponaša prema djetetu. Što je komunikacija bolja između odgojitelja i djeteta, to će se dijete osjećati sigurnije i imat će bolje interese za rad.

U predškolskoj ustanovi jedna od bitnih sastavnica jest suradnja s roditeljima. Važne karakteristike suradnje između odgojitelja i roditelja su povjerenje, tolerancija, otvorenost, objektivnost i spremnost za uvažavanje profesionalnih kompetencija.

9. ULOGA ODGOJITELJA U INTERAKCIJI S DJECOM

Odgojitelj treba biti čvrst, strpljiv, dosljedan, usmjeravati dijete i s njim izgraditi povjerenje. U interakciji s djetetom treba zadovoljiti djetetove osnovne potrebe, a to su potreba za slobodom, kretanjem, ljubavlju i zabavom. Odgojitelj treba znati poticati odgoj djece te biti fleksibilan, sposoban i nenametljiv. Od njega se očekuje da uspostavi kvalitetnu komunikaciju s djecom. Radi na svim područjima djetetova razvoja, sluša, prati i promatra dijete s individualnog aspekta.

Odgojitelj je taj koji mora prepoznati dječje potrebe i znati odgovoriti na pitanja koja djeca postavljaju. Za vrijeme boravka djece u vrtiću, odgojitelji i djeca komuniciraju na

različite načine i na taj način uspostavljaju socioemocionalnu vezu. Dijete stječe socijalna znanja i razvija socijalne vještine. U dječjem vrtiću u kojem djeca borave, veoma je važno poticati pozitivno vrtićko ozračje te da odgojitelj provodi aktivnosti zajedno s djecom. U tom slučaju djeca i odgojitelji će, provodeći vrijeme zajedno, uspostaviti još bolju komunikaciju jer komunikacija poboljšava cjelokupni život. Odgojitelj upoznaje djetetove sposobnosti, njegove potrebe i interese svakodnevnim promatranjem djece u skupini te razgovorom s roditeljima, stvara ciljeve učenja za svako dijete na osnovi tog znanja. Tako do izražaja dolazi djetetova individualnost, povjerenje, spontanost i želja za igrom.

Dobra komunikacija pomaže djeci da izgrade kvalitetan i podržavajući odnos u grupi jer se socijalne interakcije uvijek događaju u specifičnim situacijama i okruženjima u kojima je stvaranje takvih odnosa moguće (Katz i McClellan, 1999). Kompetentan odgojitelj uvažava individualne osobine svakog pojedinog djeteta i na temelju toga planira aktivnosti i poticaje. Kroz zajedničke igre djeca nadopunjuju svoja znanja te se koriste vještinama koje su im potrebne kako bi što kvalitetnije komunicirala s ostalom djecom (Vivodinac, 2008).

9.1. Partnerstvo roditelja i odgojitelja

Za dječji razvoj i učenje veoma je važno partnerstvo između odgojitelja i roditelja-obitelji. Od kvalitetne suradnje između roditelja i odgojitelja najveću korist ima dijete. Ono stječe emocionalnu vezu s roditeljima, a zatim i s odgojiteljima, što je dobar temelj socijalizaciji. Pritom stječe nova socijalna iskustva, osjećaj sigurnosti i povjerenja u druge, te slobodnije raste i razvija se.

Važno je da odgojitelji i roditelji u suradnju ulažu povjerenje, otvorenost, toleranciju, objektivnost, dijeljenje osjećaja i vještina, usklađivanje odgojnih utjecaja i zajedničko rješavanje problema u razvoju i odgoju djeteta. To je, prema Ljubetić (2007) proces međusobnog informiranja, savjetovanja, učenja, dogovaranja i druženja, ali i dijeljenje odgovornosti za cjeloviti dječji razvoj i postignuća. Kvalitetnom suradnjom želi se omogućiti svakom djetetu da se osjeća sretno i zadovoljno, u sredini koja će djelovati poticajno na razvoj svih njegovih potencijala.

Partnerstvo podrazumijeva ravnopravnost uloga roditelja i odgojitelja, prihvaćanje i uvažavanje osobnosti i sposobnosti drugih, i to ne samo odraslih nego i djece. Suradnja je preduvjet jačanju i roditeljske i profesionalne kompetencije. Naime nužno je da roditelj i

odgojitelj postanu zajednica s istim ciljevima te jasnim i definiranim ulogama u odnosu na dijete. Ona ovisi o osobnosti svakog pojedinog djeteta, stručnosti odgajatelja i očekivanjima roditelja.

Roditelje je potrebno obučiti, savjetovati, informirati što i kako činiti za boljitak svoga djeteta, i to u obliku seminara, radionica, igraonica i savjetovališta. Vrtić kao odgojno-obrazovna ustanova treba poticati, ohrabrivati, pomagati i upućivati roditelje u odgojnim nastojanjima. Vrlo je značajna suradnja roditelja i odgojitelja radi razmjenjivanja informacija o djetetu koje pozitivno utječu na djetetov razvoj.

Njihovom suradnjom želi se istaknuti važnost ravnopravne komunikacije, dogovaranja i međusobnog uvažavanja u obavljanju zajedničke, složene zadaće odgajanja. Da bi odnos roditelja i odgojitelja bio kvalitetan potrebno je međusobno poštovanje i uvažavanje, ravnopravnost, aktivno slušanje, neosuđivanje, dijeljenje informacija, fleksibilnost, otvorena komunikacija i vjerovanje.

10. OBLICI KOMUNIKACIJE IZMEĐU ODGOJITELJA I RODITELJA

Odgojitelj svakodnevno komunicira s djecom, njihovim roditeljima, članovima obitelji, stručnim suradnicima te širom lokalnom zajednicom. Dobro razvijene komunikacijske kompetencije odgojitelju daju priliku da ostvari kvalitetniju komunikaciju s roditeljima. Pretpostavka je da je lako komunicirati sa osobom koja je otvorena, susretljiva i spremna na komunikaciju, dok se teškoće mogu javiti kada osoba nije zainteresirana za ostvarivanje komunikacije (Ljubetić, 2014). U takvim situacijama odgojiteljske vještine i kompetencije dolaze u prvi plan. Buble (2010) komunikaciju dijeli na formalnu i neformalnu. Značajke formalne komunikacije jesu planiranje unaprijed, izrada protokola službenog prijenosa informacija u govornom i pisanom obliku usklađenog s potrebama odgojno-obrazovne ustanove. Za razliku od formalne, neformalna komunikacija je vrlo složena te se temelji na osobinama svakog sudionika, koji mogu pripadati različitim grupama. Neformalna komunikacija je slobodnija, sadrži glasine tračeve i neprovjerene informacije (Fox, 2001).

Postoji tradicionalna i suvremena komunikacija kao poveznica u izgradnji odgojno-obrazovnog procesa. Izgradnja suradničkog odnosa s roditeljima zahtijeva kvalitetnu

pripremu svih sudionika u sustavu, u prvom redu odgojitelja koji mora biti osnažen u svojim vještinama i kompetencijama.

Prema istraživanju Blue-Banning i sur. (2004) roditelji i odgojitelji suglasni su oko faktora za otvorenu i iskrenu komunikaciju:

- pažljivo slušanje druge osobe
- izbjegavanje uporabe žargona
- izostanak predrasuda
- osjetljivosti za druge i neokrivljavanje
- pozitivni komentari u trenutnim problemskim situacijama u kojima se dijete nalazi.

Roditelji su sastavni dio odgojno-obrazovnog sustava i utječu na promjene unutar sustava. Roditelji postaju ravnopravni subjekti u razvoju komunikacijskog procesa, a odgajatelj vodi računa o specifičnosti grupe, interesima i potrebama roditelja.

10.1. Tradicionalni oblici komunikacije između odgojitelja i roditelja

Individualni razgovori

Individualni razgovor može inicirati odgojitelj, član stručno- razvojne službe ili roditelj. Tim razgovorom roditelj ima detaljniji uvid u djetetov razvoj od adaptacije, pojavnosti nekog problema ili specifičnih potreba djeteta ili roditelja. Odgojitelji moraju sami osvijestiti kako je nedovoljno razgovarati s roditeljima pri samom dolasku/odlasku iz vrtića. Odgojitelji moraju motivirati roditelje kako bi se kod roditelja ostvario interes za takvom vrstom razgovora. Pri samom pozivu na individualni razgovor odgojitelj će pohvaliti dijete, navesti nekoliko primjera njegovog razvoja te ga pozvati da slobodno mogu o tome razgovarati ako ga zanima.

Autorica Milanović (2014) navodi primjer kako zainteresirati roditelja te ga pozvati na individualan razgovor. „Filip je danas oduševljeno slikao. Pogledajte u kutiću za roditelje njegovu sliku. Rado bih vam pokazala i ostale njegove likovne radove. Imam vam još nešto reći za što mislim da ćete rado čuti. To ne mogu ovako na vratima. Možete li doći bez Filipa

kada mi završi smjena pa da u miru porazgovaramo? Dobro. Onda vas čekam sutra u 13 sati u sobi pedagoga.“ (Milanović, 2014, str. 98).

Odgojitelj mora osvijestiti koje informacije želi prenijeti roditelju i na koji način će to napraviti što bolje i kvalitetnije. Unaprijed treba definirati okvirno trajanje sastanka te roditeljima dati mogućnost izbora dana i vremena. Bez obzira tko je voditelj sastanka, vrtić treba osigurati miran i tih prostor u kojem će se moći bez ometanja razgovarati.

Važno je naglasiti da individualni razgovori nisu namijenjeni samo za rješavanje određenih problema već se oni primjenjuju i u smislu praćenja djetetova razvoja, razgovora o budućim ciljevima koje zajedno provode odgojitelji i roditelji. Ako roditelj sam zatraži individualni razgovor, odgojitelj treba saznati koja je tema budućeg sastanka kako bi se mogao što bolje pripremiti. Pojedini vrtići imaju određene termine individualnih razgovora tako da roditelji već unaprijed si mogu organizirati vrijeme i doći na razgovor, uz prethodnu najavu.

Roditeljski sastanci

Različiti autori daju različite teme i oblike roditeljskih sastanka. Prema Milanović (2014) roditeljski sastanak može biti predavačkog tipa, oglednog, komunikacijskog, organizirani rad i druženja djece i odraslih. Svaki vrtić ima propisan broj roditeljskih sastanaka u jednoj školskoj godini. Odgojitelj treba planirati sastanak s jasno postavljenim ciljevima vezanih uz karakteristike razvojnih obilježja djece, informiranja roditelja o specifičnostima odgojno-obrazovnog procesa te jačanja roditeljskih kompetencija u određenom području.

Osim roditeljskog sastanka Ljubetić (2013) pozornost obraća na način poziva roditelja na sastanak, rukopis treba biti čitljiv i uredan, gramatički ispravan, ističe važnost izgleda samog dopisa te važnost navođenja svih ključnih pojmova. Važno je stvaranje ugodnog ozračja, a kako bi se ono postiglo potrebno je pripremiti prostoriju, stolice složiti u krug, radi bolje preglednosti i međusobne komunikacije. Tijekom roditeljskog sastanka potrebno je što više uključivati roditelje kako bi ih se potaknulo na interakciju i uključenost u aktivnosti skupine.

Roditeljski sastanci predavačkog tipa trebali bi biti što rjeđi jer pri obradi stručne teme potrebno je što više uključivati roditelje kako bi ih odgojitelji mogli što bolje upoznati.

Roditeljski sastanci oglednog tipa prema Milanović (2014) su sastanci na kojima odgojitelj roditeljima demonstrira metode i sadržaj vlastitog rada te im omogućuje bolji uvid u djetetove reakcije na takav rad.

Roditeljski sastanci komunikacijskog tipa prema Milanović (2014) se provode u svrhu razmjene misli, stavova i iskustva roditelja. Komunikacijski roditeljski sastanci trebali bi biti zabavno učenje o sebi i drugima što dovodi do stvaranja ugodnog ozračja, diskusija i radionica.

Zajednička druženja

Odgojitelj treba dobro poznavati roditelje kako bi mogao iskoristiti njihove potencijale i planirati njihovu dodatnu uključenost. Druženja odgojitelja s roditeljima i djecom često su opuštenije prirode te se roditelji rado odazivaju na takve vrste druženja (Milanović, 2014). Cilj druženja je osnaživanje kvalitetnih odnosa između odgojitelja-roditelja-djeteta.

Druženja organiziraju odgojitelji te je poželjno i sudjelovanje roditelja pri organizaciji. Česti su povodi takvih oblika druženja završne svečanosti, obilježavanje određenih dana ili slavlja. Druženja su često prilike odgojiteljima da priđu i roditeljima s kojima možda još nisu razvili dovoljno čvrst odnos.

Radionice s djecom i roditeljima

Radionice obuhvaćaju zajednički rad kroz stvaralaštvo najčešće povodom obilježavanja određenih datuma. Kreativne radionice Ljubetić (2013) naziva ugodnim, veselim te intimnim druženjima roditelja i njihove djece s odgojiteljima koja omogućuju bolje upoznavanje u opuštenijoj atmosferi od uobičajene. Radionice se provode nekoliko puta godišnje te su tematski vezane za obilježavanje određenih svečanosti. Ciljevi kreativne radionice (Ljubetić, 2013, str.45) su:

1. Omogućiti kvalitetno druženje roditelja i njihove djece u vrtićkom/školskom okružju u zajedničkoj stvaralačkoj aktivnosti
2. Omogućiti roditeljima učenje (jedni od drugih i od odgojitelja) kako komunicirati s djecom
3. Dati roditeljima ideje za provođenje kvalitetnog vremena s djecom

4. Izraditi uratke koji će krasiti prostor u kojem će djeca boraviti idućih dana ili će se njima igrati, ako je cilj aktivnosti bio izrada didaktičkog materijala.

Kutić za roditelje

Kutić za roditelje ima za cilj informiranje roditelja o planiranim aktivnostima te provedenim aktivnostima na nivou skupine. Za Milanović (2014) „kutić za roditelje“ predstavlja „otvoreni prozor“ u život i rad skupine. Kutić za roditelje sadrži informacije o sastancima, nadolazećim događajima, obavijesti popisa potrebnih materijala za buduće aktivnost, određene zanimljivosti za nadolazeći period (važni datumi ili događanja u mjestu i sl.) Važno je sadržaj obavijesti što više sažeti kako bi prenijeli ono najvažnije.

10.2. Suvremeni oblici komunikacije između odgojitelja i roditelja

Suvremeni oblici komunikacije uključuje digitalne medije koji su razvili komunikacijske programe kao što su web-stranica vrtića, e-adresa, Facebook, Viber i Whatsapp. Digitalni mediji omogućuju suvremeniji pristup komunikaciji (Madianou i Miller, 2012).

Autori Madianou i Miller (2012) navode prednosti i nedostatke suvremene komunikacije putem digitalnih medija. Tako navode da su prednosti:

- brzina - ušteda vremena svim sudionicima
- trenutno dobivanje i prenošenje informacija
- ostaje trag elektroničke pošte (pisani oblik)
- moguće je komunicirati u bilo koje vrijeme
- moguće je odabrati ton odgovora
- brz i povoljan način komunikacije.

Nedostaci tog načina komunikacije jesu:

- prenošenje samo kratkih informacija
- nemaju svi roditelji dostupno računalo ni pristup internetu

- nedovoljna informatička pismenost obiju strana
- mogućnost propuštanja obavijesti zbog neredovne provjere dobivene pošte

Kroz kontinuirano praćenje dokumentacije roditeljima dajemo mogućnost shvaćanja procesa djetetove igre. Dokumentacija bi trebala biti svakodnevna i dostupna svakom roditelju, stoga odgojitelji koriste nove kanale komunikacije kao što su grupe na društvenim mrežama ili mobilnim telefonima. U procesu dokumentiranja odgoja i obrazovanja (fotografijom ili snimkama) roditelji imaju uvid u rad skupine, tijek i smisao same aktivnosti koju provodi odgojitelj u skupini.

Web-stranice odgojno-obrazovnih ustanova

Kvalitetna web-stranica je važna u razvoju poslovanja odgojno-obrazovne ustanove. Web stranice vrtića sadrže opće informacije o ustanovi: gdje se vrtić nalazi, kontakt vrtića, obavijesti o pojedinim skupinama, programima unutar vrtića te obavijestima upisa u vrtić. Osim obavijesti web stranice također mogu sadržavati galerije slika, različite poveznice, dokumente te pojedine članke stručnih djelatnika o određenoj temi ili savjete za roditelje. Većina vrtića koristi web stranice kao jedan od glavnih oblika informiranja roditelja i šire zajednice jer je to najbrži izbor saznanja informacija o vrtiću.

Servisi za komunikaciju

Servisi za komunikaciju uključuju različite računalne programe koje je moguće koristiti uz pomoć računala, tableta ili mobitela (Castells, 2003). Komunikacija putem digitalnih medija od odgojitelja zahtijeva spremnost za učenje jer su promjene u digitalnim medijima svakodnevne. Trenutno su aktualni servisi za komunikaciju Viber, WhatsApp i Facebook. Uvođenje servisa za komunikaciju potrebno je dogovoriti na roditeljskom sastanku kako bi odgojitelj mogao predstaviti svrhu i cilj ovog oblika. Ako roditelji pristanu, potrebno je jasno definirati pravila korištenja. Osim pismene komunikacije, servisi pružaju mogućnost audio i video komunikacije.

Društvene mreže

Čovjek je po prirodi stvoren da ostvaruje interakciju s drugim ljudima. Današnji ubrzani životni tempo je promijenio ritam života pa se ljudi manje viđaju i sve rjeđe provode vrijeme u živo. Svoje potrebe za socijalizacijom zadovoljavaju putem različitih društvenih mreža koje im omogućavaju lakše uspostavljanje novih kontakata, odgodu komunikacije do slobodnog vremena, komunikaciju s bilo kojim krajem svijeta i slično (Castells, 2003, Gary Small i Vorgan, 2008, Waks, 2014).

Jedan od primjera društvenih mreža je Facebook koji omogućava razmjenu informacija u bilo kojem trenutku, s poznatim i nepoznatim ljudima. Takve mogućnosti su prepoznate i u sustavu odgoja i obrazovanja pa neke ustanove otvaraju svoj profil. S obzirom na mogućnost mreže, ti profili mogu biti javnog ili zatvorenog tipa, što ovisi o razvojnim ciljevima ustanove i politici vrtića (Slunjski, 2011). Administrator profila, u skladu s politikom ustanove kreira sadržaje koji će biti javnog tipa i dostupni svima radi reklame ustanove. Za razliku od javnog, oblik zatvorenog tipa okuplja ciljanu skupinu ljudi, što mogu biti roditelji korisnici usluge ustanove i odgojitelji. Na taj način oni mogu biti informirani o događajima u vrtiću, npr. obilježavanje nekih datuma, organiziranje tematskih roditeljskih sastanaka.

Također, postoji mogućnost otvaranja profila za samo jednu odgojnu skupinu koju administriraju odgojitelji. Odgojitelji pri stvaranju grupe na Facebook-u obično rade zatvorene grupe u kojima samo članovi mogu vidjeti što se u grupi događa. Zaštita podataka vrlo je važna kod razmjene podataka i ostalih sadržaja koji se objavljuju. Članove u grupu dodaje odgojitelj koji je ujedno i administrator grupe. Roditelji imaju pristup informacijama o onome što se u vrtićkoj skupini događa, što djeca rade sa odgojiteljima, koje sve aktivnosti provode, obavijestima o sastancima i druženjima, prijedloge djece, izlete i drugo. Svi članovi mogu komentirati sadržaje stavljene u grupu, iznositi prijedloge, pregledavati slike, videozapise i razne poveznice. Prije kreiranja grupe odgojitelj bi trebao razgovarati s roditeljima, odnosno saznati da li ima suglasnost roditelja za takav način suradnje.

Aplikacije za pametne telefone

Aplikacije koje se još koriste u sustavu odgoja i obrazovanja su WhatsApp i Viber. To su slične mobilne aplikacije za slanje i primanje poruka, slika, video i audio zapisa i dokumenata individualno ili grupi ljudi, koristeći pritom podatkovne podatke bez naplate

slanja poruka. Ujedno te aplikacije omogućuju pozive i video pozive. Njihove prednosti su: dostupnost u svakom trenu i na svakom mjestu, jednostavnost pri korištenju te brzi protok informacija. Negativne strane su dostupnost u svakom trenu i na svakom mjestu i izmjena privatnih brojeva telefona odgojitelja i roditelja

Odgojitelji imaju pravo izbora odluče li se koristiti te aplikacije čime trebaju uzeti u obzir prednosti i nedostatke korištenja. Aplikacije omogućuju i kreiranje grupa pa se tako može kreirati grupa svih roditelja gdje odgojitelj može slati informacije koje će biti dostupne svima prisutnima grupi. Razmjena poruka i drugih sadržaja koje su vezane za vrtić ili dijete unutar odgojne grupe, grupno ili individualno poželjno je za razvoj partnerstva.

Foto-dokumentacija u suradnji s roditeljima

Fotografije djece u spontanoj igri, planiranim aktivnostima te aktivnostima djeteta u kojima roditelji nisu u mogućnosti sudjelovati omogućavaju uvid u ponašanje njihova djeteta, koje aktivnosti dijete odabire, što mu je zanimljivo, a što nije. Fotografije mogu olakšati suradnju između odgojitelja i roditelja na način, da roditelj zajedno sa odgajateljem pregledava razvojnu mapu svog djeteta.

11. KOMUNIKACIJA NA RELACIJI ODGOJITELJ - DIJETE - RODITELJ

Prema Goleman (1995) navodi da su dijete i roditelji kontekst interakcije koji oboma osigurava bliskost, ljubav i podršku. Empatija, komunikacijske vještine, tolerancija, kooperativnost i uzajamna pomoć, odgovornost prema sebi i drugima, ustrajnost u obavljanju zadataka, odgoda zadovoljstva, kontroliranje nasilnih ponašanja, iskazivanje osjećaja vrijednosti, jedinstvenost i pozitivna slika o sebi su bitne pretpostavke za uspostavljanje uspješne komunikacije roditelja s djecom i odgojitelja s djecom. Sve to predstavlja model učenja ponašanja između djece i odraslih.

Promatrajući sposobnost kontrole ponašanja važnih odraslih (roditelji, odgojitelji...) kroz reguliranje emocija, empatiju, suradnju, djeca će na prihvatljiv način naučiti zadovoljiti svoje i uvažavati tuđe potrebe. Stoga se veliki značaj pridaje partnerstvu roditelja i odgojitelja u iskrenoj komunikaciji punoj povjerenja.

Strategije odgojitelja su elementi kurikuluma koji pridonose socijalnom razvoju (fizičko okruženje, vrijeme, igra, grupno propitivanje), poštivanje i uvažavanje te pomoć djeci. Odgojitelj upoznaje djetetove sposobnosti, njegove potrebe i interese svakodnevnim promatranjem djece u skupini te razgovorom s roditeljima, stvara ciljeve učenja za svako dijete na osnovi tog znanja. Tako do izražaja dolazi djetetova individualnost, povjerenje, spontanost i želja za igrom.

12. EMPIRIJSKI DIO RADA

Istraživanje o komunikaciji na relaciji odgojitelj - roditelj provedeno u ovom radu orijentirano je na mišljenja odgojitelja. Pozitivna komunikacija između roditelja i odgojitelja važna je za dobrobit djeteta. Komunikacija između roditelja i odgojitelja svodi se na individualni razgovor, oglasne ploče i kutiće za roditelje, roditeljske i tematske sastanke, druženje roditelja, djece i odgojitelja, te radionice roditelja, djece i odgojitelja. Osim navedenih oblika komunikacije, roditelj i odgojitelj komuniciraju i putem telefonskih poziva, poruka, aplikacija za komunikaciju te e-mailom.

12.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je ispitati stavove odgojitelja o iskustvima vezanih uz komunikaciju s roditeljima, istražiti koje oblike komunikacije odgojitelji najčešće upotrebljavaju, te odgovara li, po mišljenju odgojitelja, postojeći oblik komunikacije roditeljima djece u skupini.

Istraživanje je provedeno na području grada Splita, u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

12.2. Istraživačka pitanja

- Koji oblici komunikacije se najučestalije koriste u komunikaciji između roditelja i odgojitelja?

- Podudaraju li se najučestaliji oblici komunikacije s poželjnim oblicima komunikacije između roditelja i odgojitelja?
- U koje se svrhe najčešće koriste oblici pisane komunikacije?
- Je li stav odgojitelja prema pisanoj komunikaciji više pozitivan ili negativan?

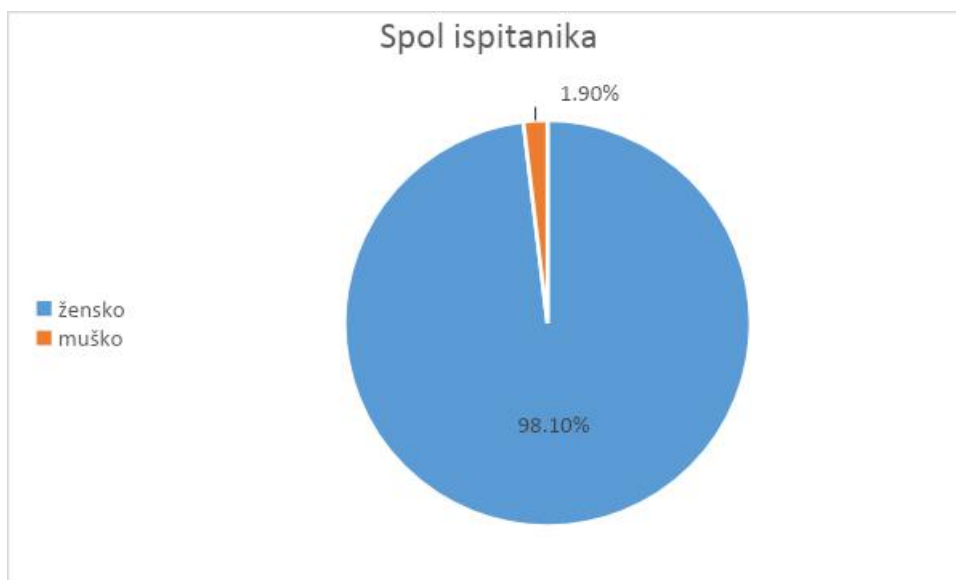
12.3. Ispitanici postupak istraživanja

U istraživanju je sudjelovalo 105 odgojitelja predškolske djece na području grada Splita. Za potrebe istraživanja koristio se anketni upitnik koji je sadržavao 13 pitanja. Postavljena su pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Postavljena pitanja odnosila su se na pojedinosti o ispitaniku (spol, dob, stupanj obrazovanja, zaposlenost, radni staž), a zatim slijede pitanja o korištenim oblicima komunikacije tijekom rada u dječjem vrtiću, najučestalije korištenim oblicima komunikacije u protekloj pedagoškoj godini, najodgovarajućem obliku komunikacije. Slijede pitanja procjene o upotrebi različitih oblika komunikacije za različite svrhe, te pitanja o mišljenjima odgojitelja o preferencijama roditelja te važnosti pozitivne komunikacije za dijete.

12.4. Rezultati istraživanja

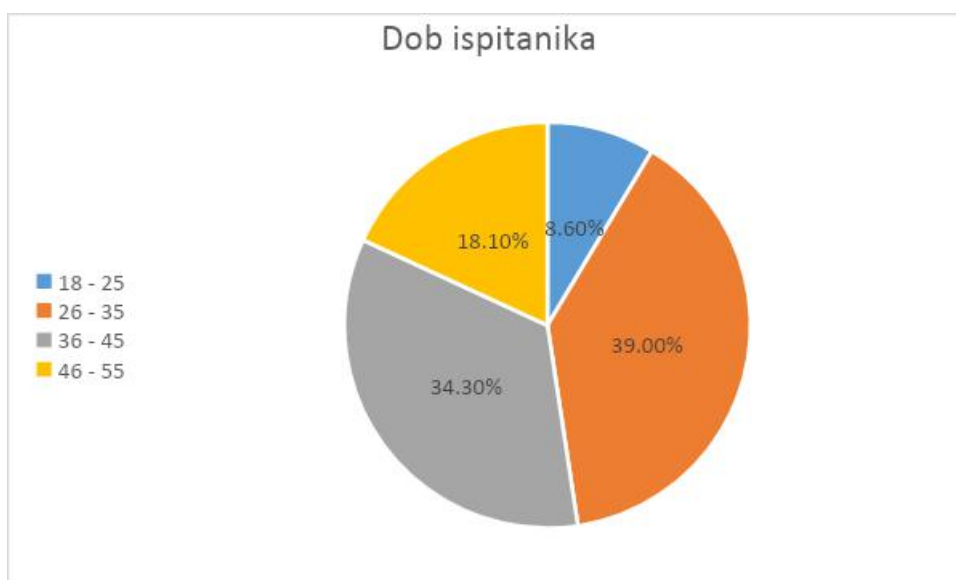
Nakon prikupljenih podataka putem anketnih upitnika, slijedi obrada podataka te prikaz rezultata provedenog upitnika.

Prvim postavljenim pitanjem u upitniku, utvrđen je spol ispitanika. Dobiveni rezultati pokazali su da su ispitanici odgojitelji gotovo u potpunosti ženskog spola (98.1% - 103 ispitanika).

Grafikon 1. Spol ispitanika

Drugim postavljenim pitanjem utvrđena je dob ispitanih odgojitelja, a najveći broj (77 ispitanika) je između 26 i 45 godina starosti (73.3%).

Grafikon 2. Dob ispitanika

Treće pitanje u anketnom upitniku odnosilo se na stupanj obrazovanja ispitanika. Najveći broj ispitanika je više stručne spreme (69.5% - 73 ispitanika), a ostali ispitanici su visoke stručne spreme (30.5% - 32 ispitanika).

Grafikon 3. Stupanj obrazovanja ispitanika

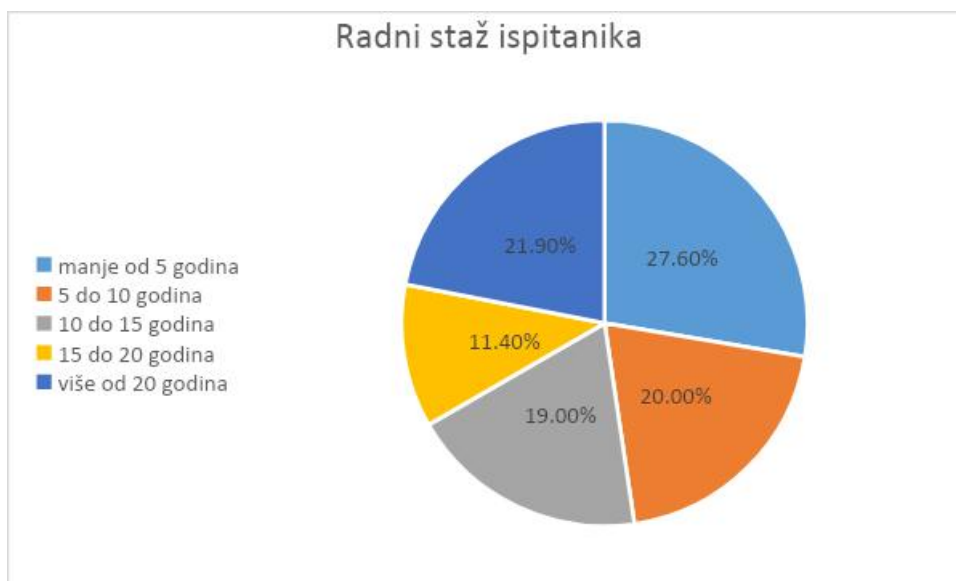
Većina ispitanih odgojitelja trenutno je u radnom odnosu (89.5%).

Grafikon 4. Zaposlenost ispitanika

Najveći broj ispitanika radi manje od 5 godina (21.9%), ili više od 20 godina (27.6%), nakon čega slijede odgojitelji s radnim stažom u trajanju od 5 do 10 godina (20%), te od 10 do 15 godina (19%). Najmanje je odgojitelja koji rade od 15 do 20 godina (11.4%). Ovakav rezultat ovog pitanja pokazuje nam da smo u ovom istraživanju u podjednakom broju dobili mišljenja iskusnijih, kao i manje iskusnih odgojitelja. To je korisno najviše zbog njihovih često različitih pristupa u komunikaciji s roditeljima, ako pretpostavimo da će

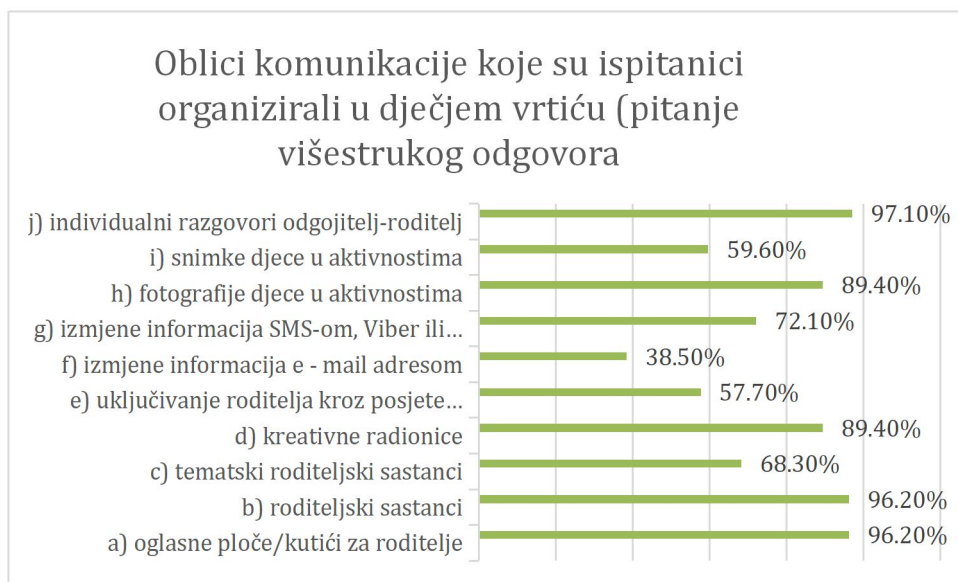
mlađi, manje iskusni odgojitelji preferirati moderne aplikacije za komuniciranje poput Vibera i WhatsAppa, a stariji, iskusniji usmenu komunikaciju.

Grafikon 5. Radni staž odgojitelja

Slijede pitanja o preferencijama odgojitelja u oblicima komunikacije s roditeljima.

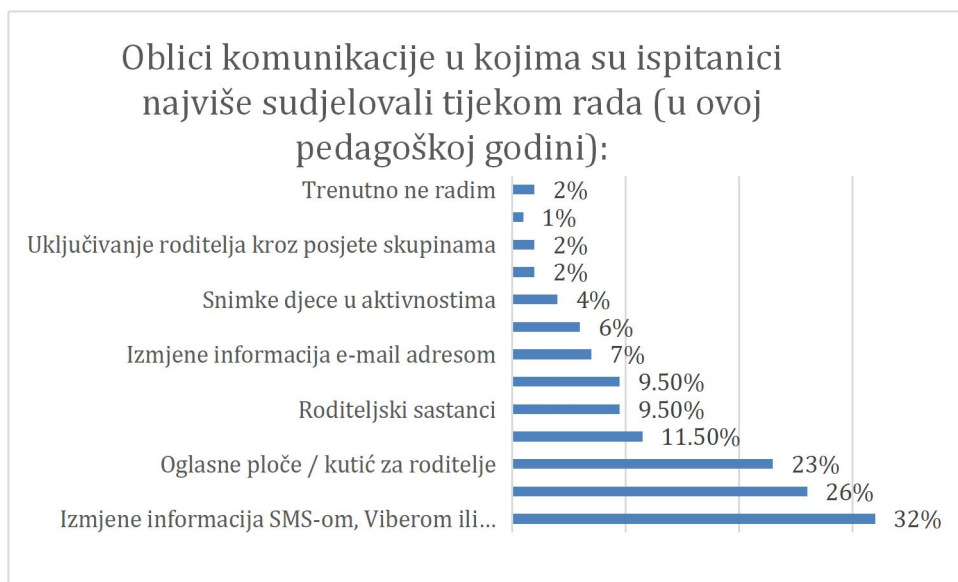
U pitanju višestrukog odgovora, kao najčešće organiziran oblik komunikacije od strane ispitanih odgojitelja pokazali su se individualni razgovori (koje je označilo čak 97.1% ispitanih odgojitelja, odnosno 102 od 105 ispitanih). Odmah slijede roditeljski sastanci te oglasne ploče i kutiće koje je označilo 96.2% odgojitelja (101 odgojitelj). Nešto manje se u komunikaciji s roditeljima koriste fotografije djece i kreativne radionice (89.4%), ali i one su čest oblik komunikacije. Na petom mjestu su pisane poruke putem SMS-a, Vibera ili WhatsAppa (72.1%), a slijede tematski roditeljski sastanci (68.3%) te snimke djece u aktivnostima (nešto manje od 60% odgojitelja). Prema odgovorima ispitanih odgojitelja, najrjeđe se koriste e-mail adrese za razmjenu informacija između odgojitelja i roditelja.

Grafikon 6. Oblici komunikacije u dječjem vrtiću

U prethodnoj pedagoškoj godini, najučestalije sredstvo komunikacije bile su tekstualne poruke - putem SMS-a, Viber i WhatsApp aplikacije.

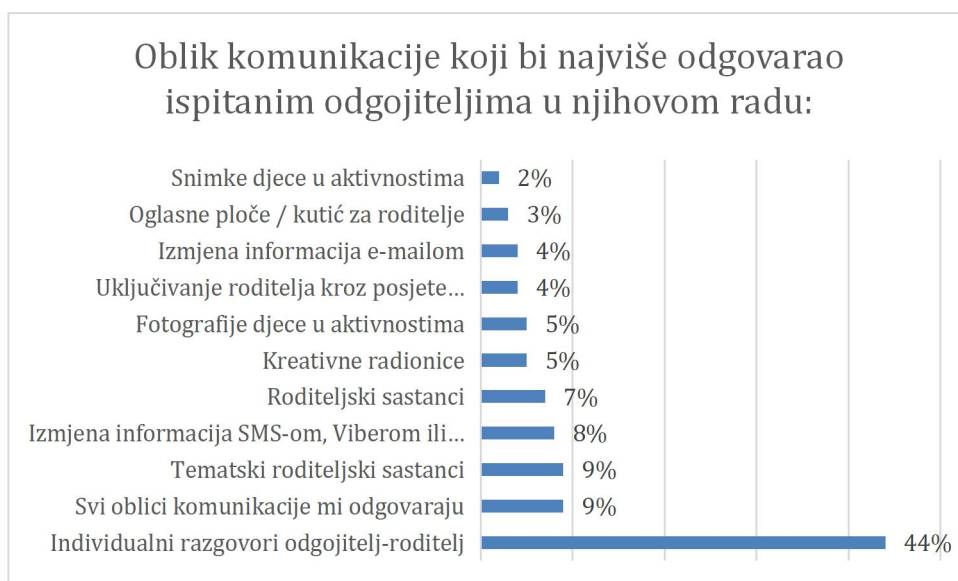
Pitanje o obliku komunikacije u kojem su ispitanici najviše sudjelovali tijekom rada u protekloj pedagoškoj godini bilo je pitanje otvorenog tipa. Velik broj odgojitelja navodio je da je razlog što su najučestalije koristili ovaj oblik komunikacije pandemija koja je onemogućila i ograničila razgovor licem u lice. Naime, zbog bolesti uzrokovane koronavirusom, vrtići su određeno vrijeme prestali s radom, a nakon toga roditelji su djecu dovodili u vrtić bez prava ulaska u isti. To je u većem periodu pedagoške godine (u trajanju od cca 4 mjeseca) onemogućilo bilo kakvu komunikaciju osim putem tehnologije. Koristeći tehnologiju, aplikacije poput Vibera, WhatsAppa i Facebook društvene mreže, odgojitelji su pripremali aktivnosti i obrađivali različite teme te ih na taj način, slanjem videozapisa slali roditeljima i djeci.

Grafikon 7. Oblici komunikacije u protekloj pedagoškoj godini

Kao oblik komunikacije koji bi najviše odgovarao ispitanim odgojiteljima ističe se individualni razgovor između roditelja i odgojitelja (44%).

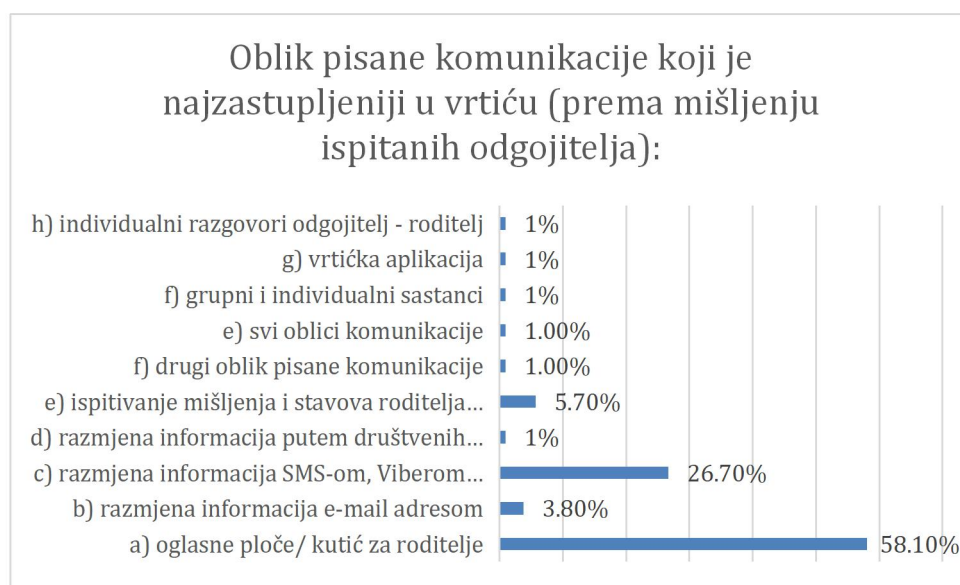
Ovaj odgovor je očekivan, zbog toga što je individualni razgovor kao oblik komunikacije na neki način i najlakši, jer je verbalna komunikacija popraćena neverbalnom (kontakt očima, pokreti, geste, izrazi lica), što omogućava jasniji prijenos poruke. Dok se riječima iskazuje sadržaj, neverbalna komunikacija omogućava da se iskaže odnos i osjećaji prema sadržaju, pa na taj način gotovo ne može doći do nesporazuma.

Grafikon 8. Poželjni oblici komunikacije

Prema mišljenjima ispitanih odgojitelja, u vrtićima su kao oblik komunikacije najzastupljenije oglasne ploče i kutići za roditelje (58.1% ispitanih odgojitelja označilo je ovaj odgovor). Oglasne ploče i kutići za roditelje, ako ih oni redovito prate, odgojitelju

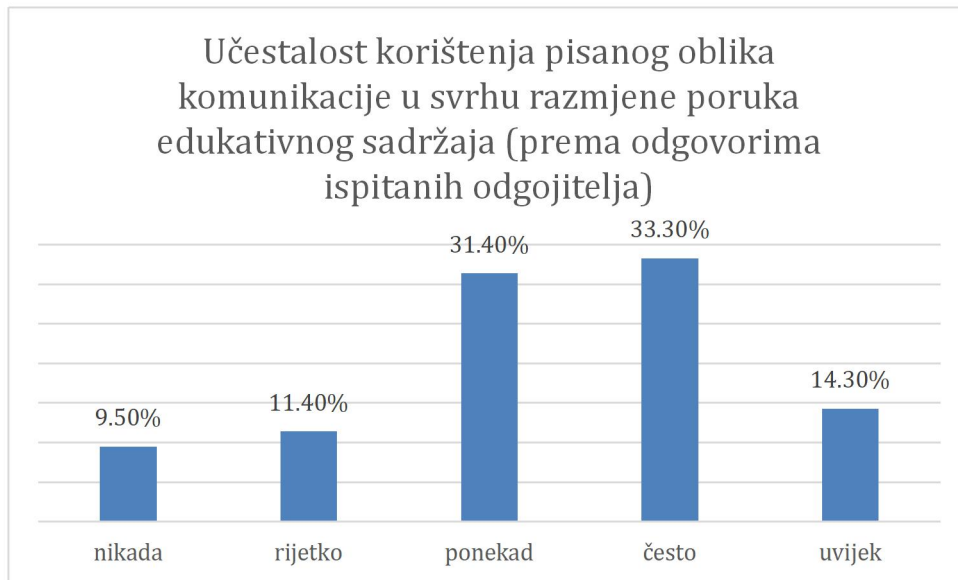
omogućuju detaljniji prijenos informacija roditelju, ali i štedi odgojitelju vrijeme. Odgojitelj i roditelj mogu porazgovarati o djetetu, a informacije koje vrijede za cijelu skupinu mogu se pročitati na oglasnim pločama i kutićima, te ujedno dati roditelju sve potrebne informacije (o izletu, posjetu kazalištu i slično.). Slijedi razmjena poruka putem SMS-a, Vibera i WhatsApp grupa.

Grafikon 9. Najzastupljeniji pisani oblik komunikacije

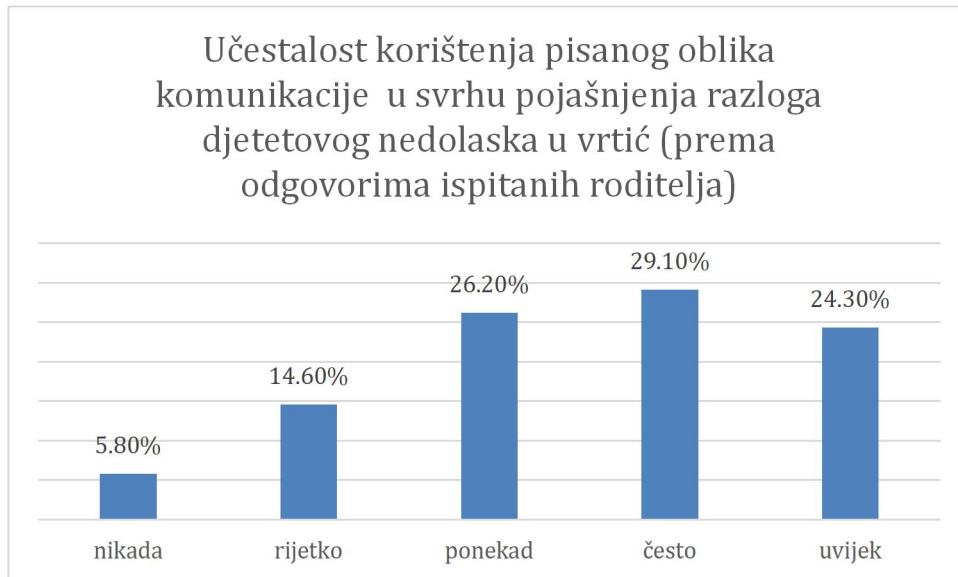
Sljedeće pitanje tražilo je procjenu ispitanika o učestalosti korištenja pisanog oblika komunikacije u različite svrhe. Ovisno o učestalosti korištenja pisanog oblika komunikacije za određenu svrhu morali su označiti neku od vrijednosti: nikada, rijetko, ponekad, često ili uvijek.

Prva procjena odnosi se na učestalost korištenja pisanog oblika komunikacije u svrhu razmjene poruka edukativnog sadržaja. Najveći dio ispitanih odgojitelja odgovorio je da ponekad (31.4%) i često (33.3%) koriste pisane oblike komunikacije u svrhu razmjene edukativnog sadržaja.

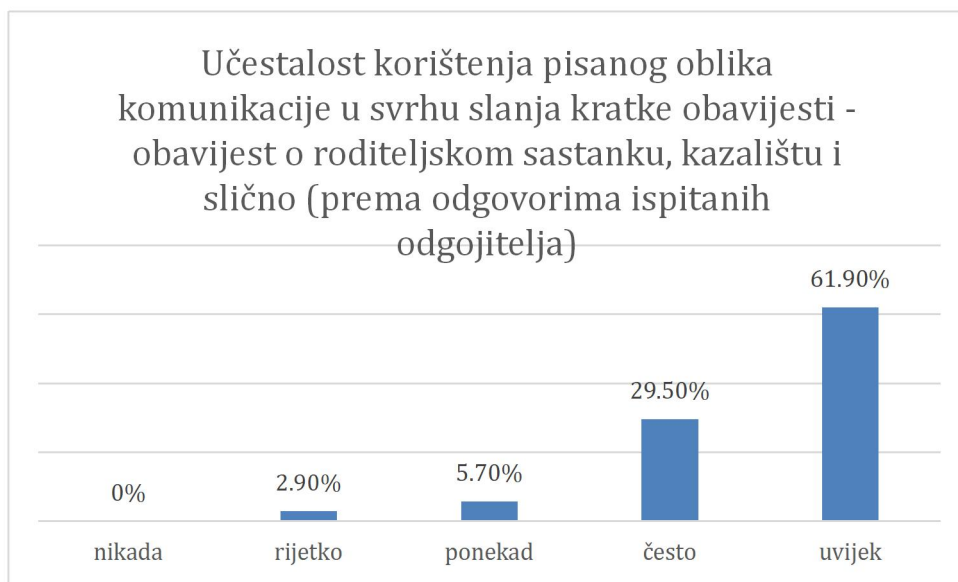
Grafikon 10. Korištenje pisanog oblika komunikacije za razmenu poruka edukativnog sadržaja

Pisani oblik komunikacije kako bi se objasnio izostanak iz vrtića često je u upotrebi, što potvrđuju odgovori ispitanih odgojitelja. Najveći broj ispitanih odgojitelja odgovorilo je da roditelji često (29.1%), ponekad (26.2%) ili uvijek koriste pisanu komunikaciju za navedenu svrhu.

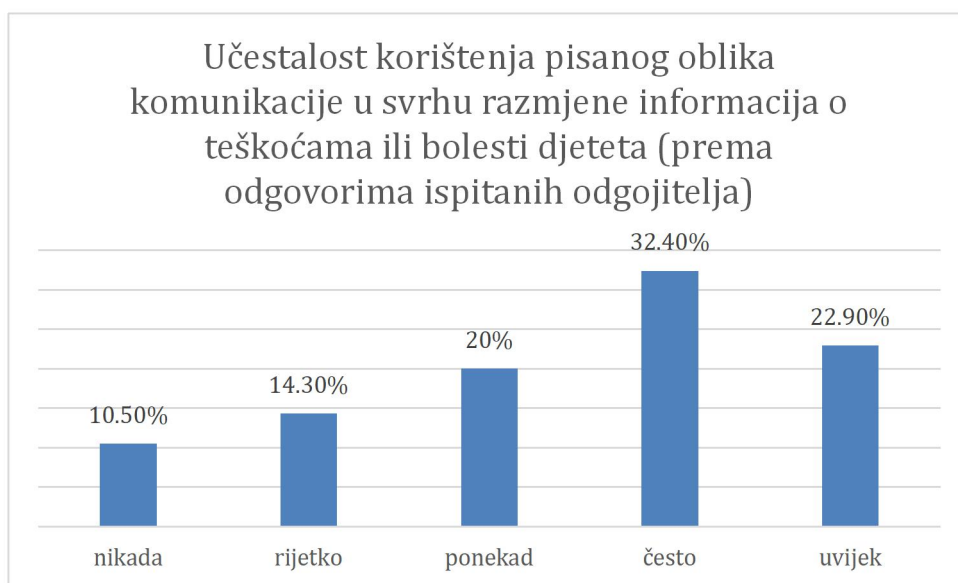
Grafikon 11. Korištenje pisanog oblika komunikacije zbog pojašnjenja razloga nedolaska

Pisani oblik komunikacije većina ispitanih odgojitelja uvijek (61.9%) ili često (29.5%) koriste u svrhu slanja kratke obavijesti, kao što su, primjerice, obavijest o roditeljskom sastanku, kazalištu i slično.

Grafikon 12. Korištenje pisanog oblika komunikacije u svrhu slanja kratke obavijesti

Roditelji pisani oblik komunikacije koriste u svrhu razmjene informacija o teškoćama ili bolesti djeteta. 22.9% ispitanih odgojitelja odgovorilo je da roditelji u navedenu svrhu uvijek koristi pisani oblik komunikacije, a odgovor često označilo je 32.4% odgojitelja. 10.5% odgojitelja nikada nije pisanim putem obaviješteno o teškoćama ili bolesti djeteta, a 14.3% odgojitelja odgovorilo je da su o teškoćama i bolestima rijetko obaviješteni pisanim oblikom komunikacije.

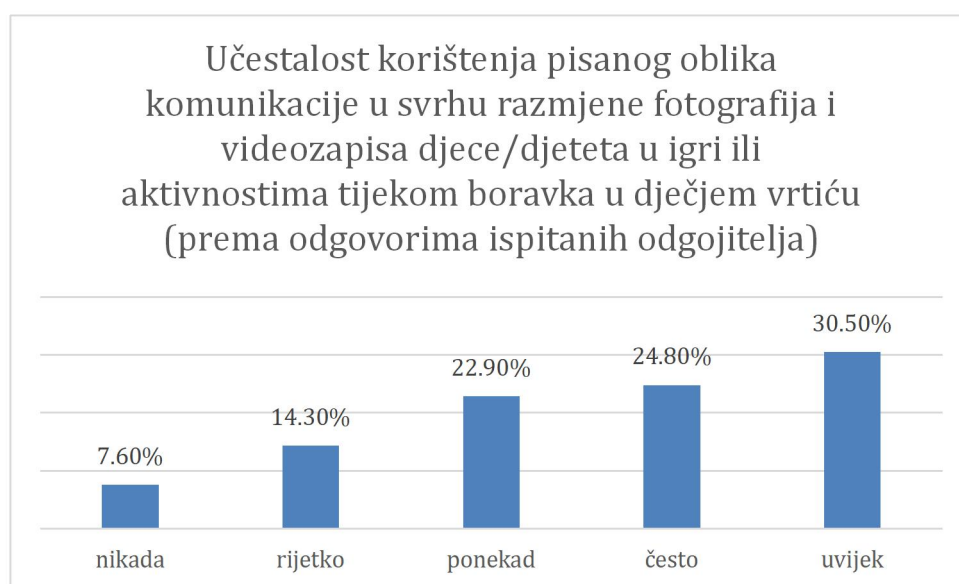

Grafikon 13. Korištenje pisanog oblika komunikacije u svrhu razmjene informacija o teškoćama ili bolesti

Da slika govori tisuću riječi, potvrđuje i rezultat sljedećeg pitanja, prema kojem 30.5% ispitanih odgojitelja uvijek razmjenjuje s roditeljima fotografije ili snimke djece u

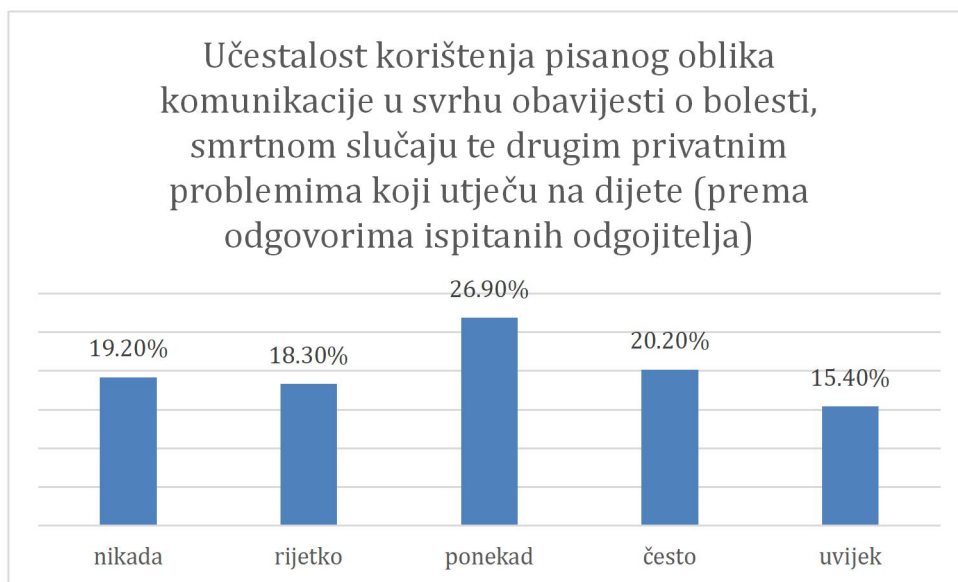
aktivnosti, 24.8% odgojitelja to čini često, a 22.9% ispitanih odgojitelja to čini ponekad. Manje je odgojitelja koji šalju fotografije i snimke djece u aktivnosti rijetko (14.3%), i onih koji to ne čine (7.6%).

Fotografije i snimke djece u aktivnosti prenose velik broj informacija o odgojno-obrazovnom radu u kratkom vremenu, a moguće je i zaključiti kakva atmosfera vlada u skupini i interes djeteta za aktivnost. Stoga je jasno iz kojeg je razloga ovaj oblik komunikacije primjenjiv u radu odgojitelja.

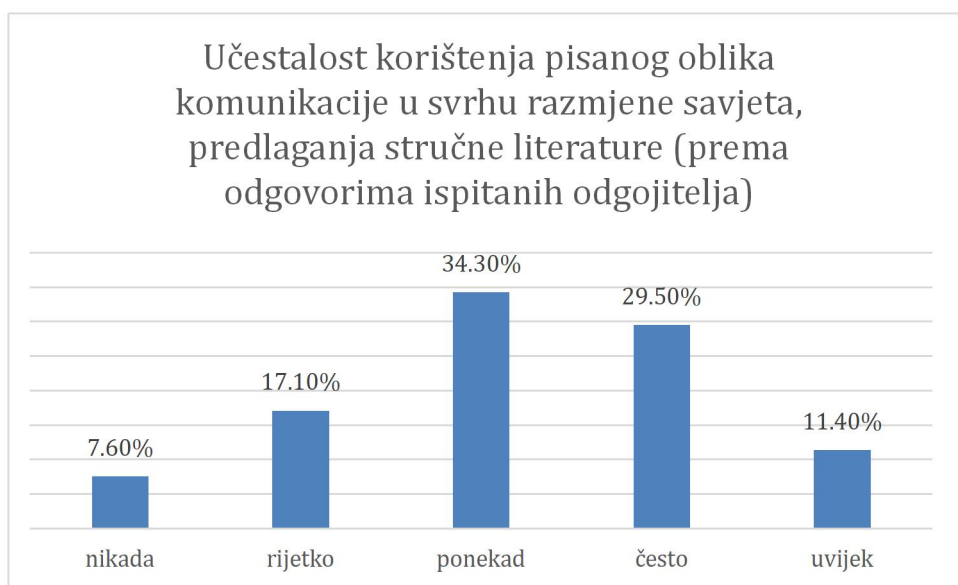
Grafikon 14. Korištenje pisanog oblika komunikacije u svrhu razmjene fotografija i videozapisa

Prema odgovorima ispitanih odgojitelja, u teškim trenucima roditelji reagiraju različito. Na pitanje koriste li roditelji pisani oblik komunikacije u svrhu obavijesti o bolesti, smrtnom slučaju ili drugim privatnim problemima, dobili smo podjednak broj odgovora u svim vrijednostima na skali od nikada do uvijek. Najčešće biran odgovor je ponekad (26.9%).

Grafikon 15. Korištenje pisanog oblika komunikacije u svrhu obavijesti o bolesti, smrtnom slučaju te drugim problemima

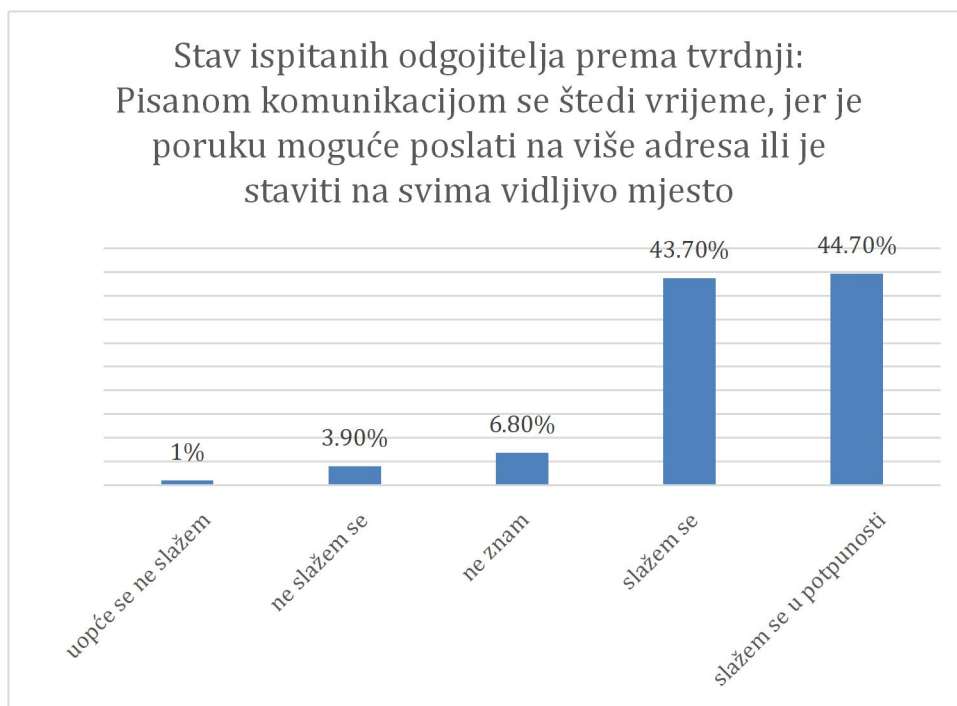
Pisani oblik komunikacije odgojiteljima služi i u svrhu razmjene savjeta i predlaganja stručne literature. U tu svrhu, najveći broj odgojitelja pisani oblik komunikacije koristi ponekad (34.3%) i često (29.5%). Najmanje je ispitanih odgojitelja koji u tu svrhu pisani oblik komunikacije ne koristi uopće (7.6%).

Grafikon 16. Korištenje pisanog oblika komunikacije u svrhu razmjene savjeta, predlaganja stručne literature

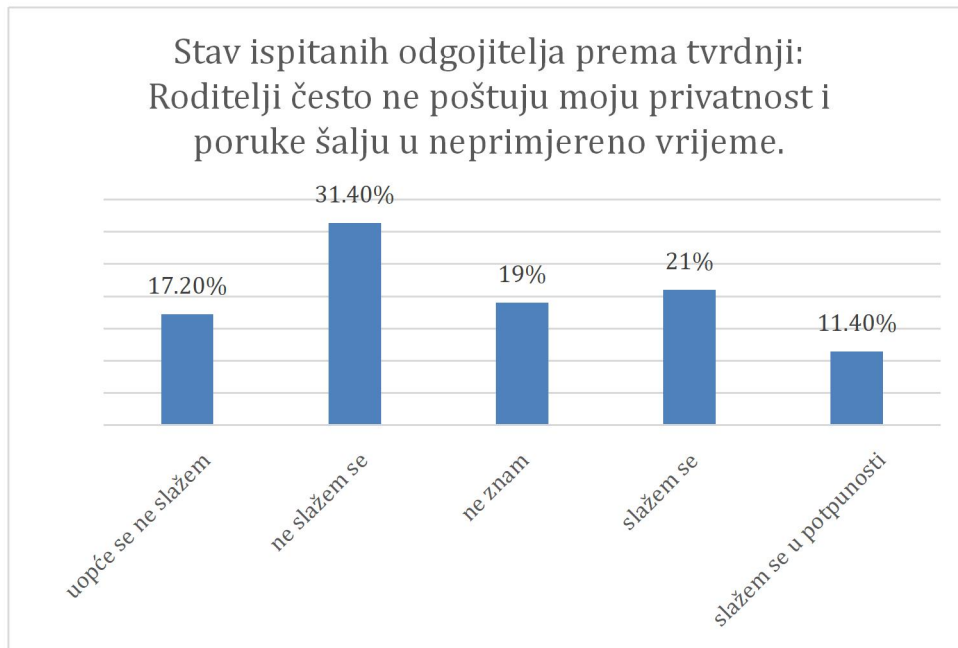
U sljedećem pitanju od ispitanih se odgojitelja tražilo da ocijene koliko se slažu s navedenim tvrdnjama, ako vrijedi da je vrijednost 1 - uopće se ne slažem; 2 - ne slažem se; 3 - ne zna; 4 - slažem se; 5 - slažem se u potpunosti.

Sa tvrdnjom: *“Pisanom komunikacijom se štedi vrijeme, jer je poruku moguće poslati na više adresa ili je staviti svima na vidljivo mjesto.”* u potpunosti se slaže 44.7% ispitanih odgojitelja (47 ispitanika), a slaže se 43.7% ispitanih odgojitelja (46 ispitanika). Ovaj odgovor je očekivan, s obzirom na učestalost i pristupačnost korištenja pametnih uređaja cjelokupnom društvu.

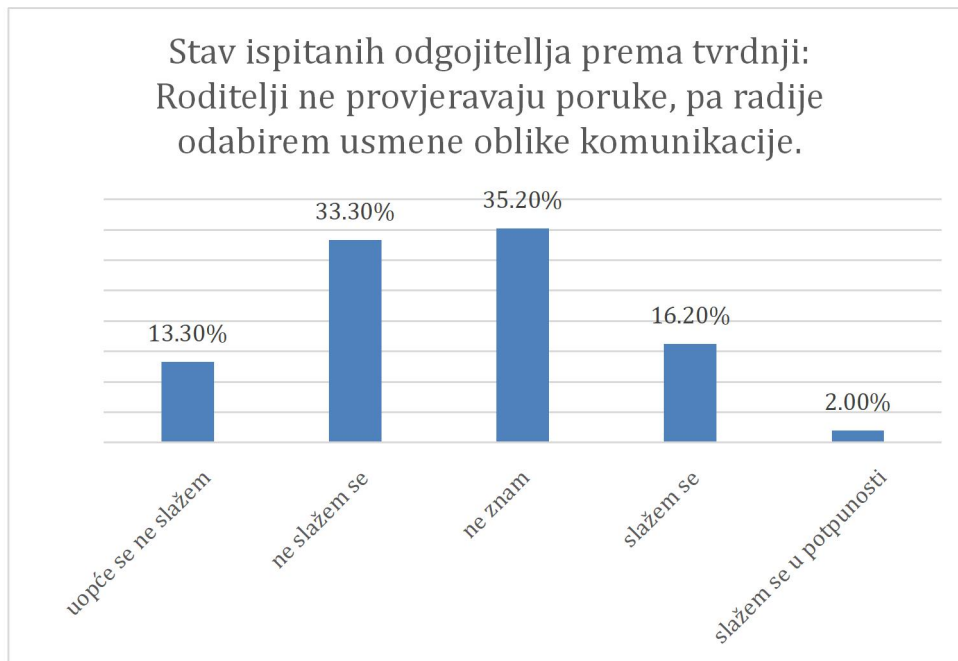
Grafikon 17. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o uštedi vremena

Sljedećom tvrdnjom željelo se doznati kako pisana komunikacija utječe na privatno vrijeme odgojitelja. Sa tvrdnjom *“Roditelji često ne poštuju moju privatnost i poruke šalju u neprimjereno vrijeme”* najveći se broj odgojitelja ne slaže (31.4%), ali nije zanemariv ni postotak odgojitelja koji se s navedenom tvrdnjom slažu (21%). Iako pisani oblik komunikacije ima mnogo pozitivnih strana te u mnogočemu olakšava rad, ima i neke negativne strane. Agger (2011.) tvrdi da digitalne tehnologije omogućuju stalnu povezanost, a to dovodi do gubitka granica između javnog i poslovnog, odnosno između radnog vremena i slobodnog vremena. Izlaganje učitelja i odgojitelja stalnom pritisku dovodi do takozvanog sindroma sagorijevanja (*eng. burnout syndrome*). Kako bi izbjegli pojavu ovog sindroma, treba razmišljati o mogućem rješenju kako bi se zadovoljile sve strane komunikacijskog procesa.

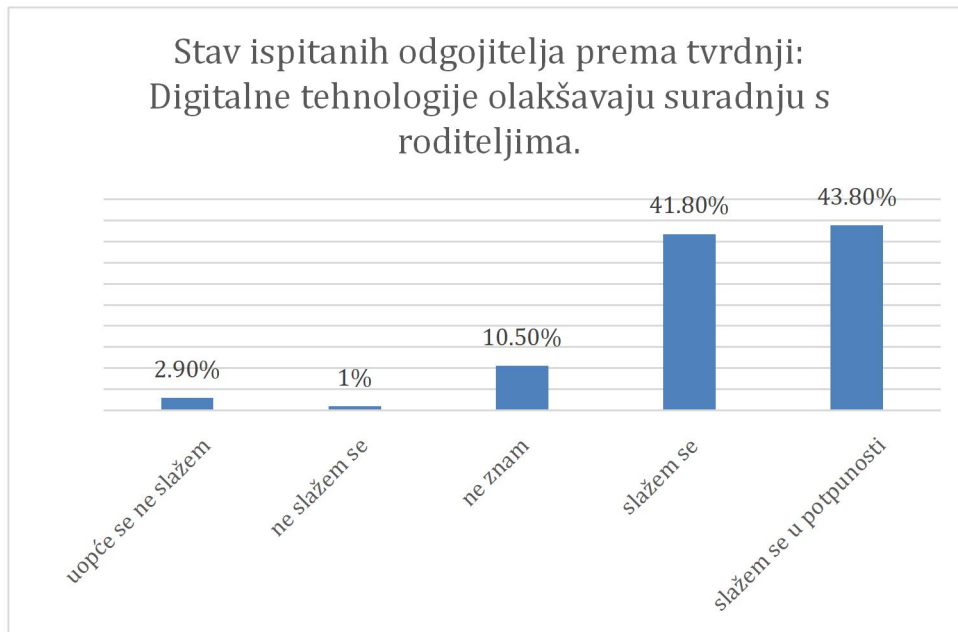
Grafikon 18. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o privatnosti

Veći broj ispitanih odgojitelja nije znalo zaključiti provjeravaju li roditelji poruke (35.2%), a 33.3% odgojitelja ne slaže se s tvrdnjom da roditelji ne provjeravaju poruke te da ih treba zamijeniti usmenim oblicima komunikacije.

Grafikon 19. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o provjeravanju poruka

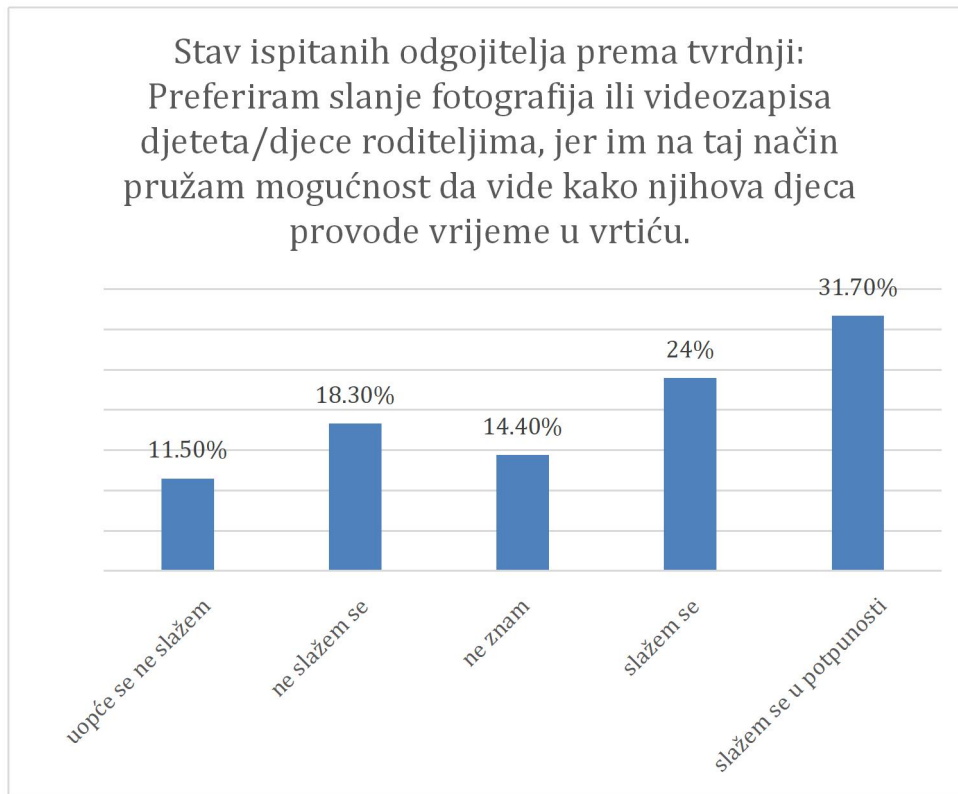
Da digitalne tehnologije olakšavaju suradnju s roditeljima slaže se većina ispitanih odgojitelja. 43.8% odgojitelja slaže se s navedenom tvrdnjom u potpunosti, a 41.8% odgojitelja odgovorilo je da se slaže s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 20. Stav ispitanih roditelja prema tvrdnji o suradnji s roditeljima putem tehnologija

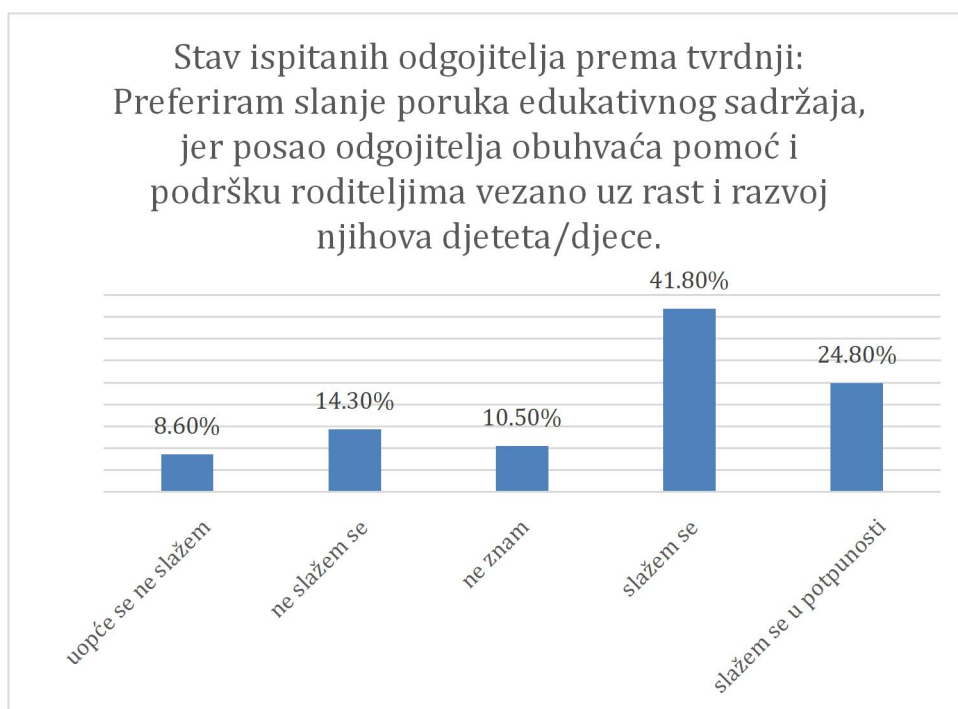
Različiti su stavovi odgojitelja prema preferenciji slanja fotografija i videozapisa djece njihovim roditeljima. Najveći broj odgojitelja slaže se u potpunosti sa stavom da preferiraju slanje fotografija i videozapisa djeteta roditeljima (31.7%), te onih koji se slažu (24%). 18.3% ne slaže se s ovom tvrdnjom, 14.4% ispitanih odgojitelja ne zna, a 11.5% odgojitelja uopće se ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Sudeći po rezultatima, razilaze se mišljenja odgojitelja o korištenju ovog oblika komunikacije kako bi se roditeljima dao uvid u odgojno-obrazovni rad dječjeg vrtića.

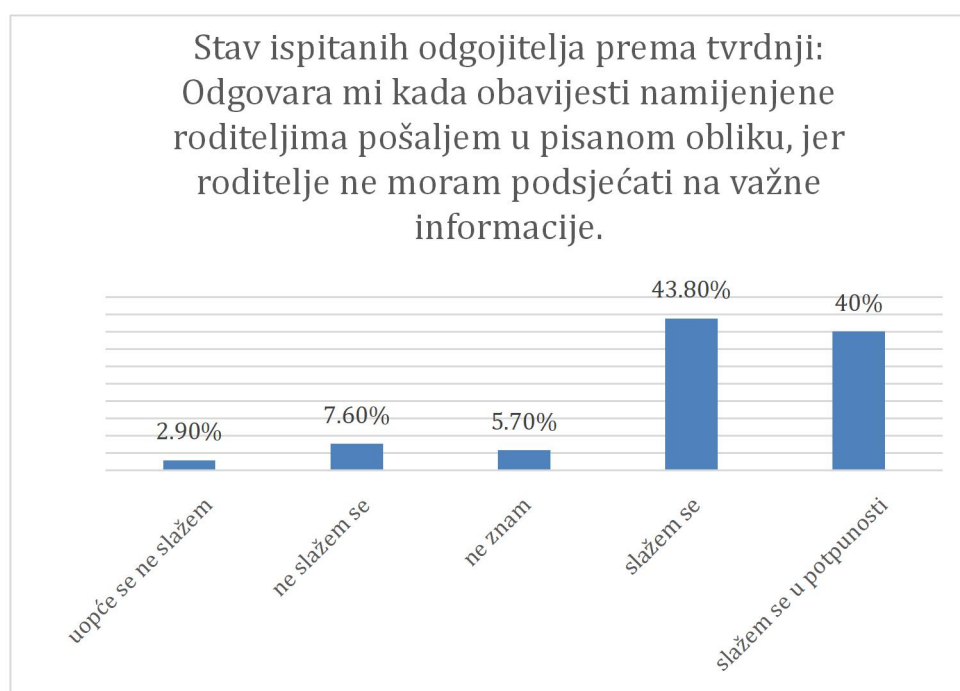
Grafikon 21. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o slanju fotografija i videozapisa

Većina ispitanih odgojitelja smatra da posao odgojitelja obuhvaća pomoć i podršku roditeljima vezano uz rast i razvoj njihova djeteta/djece te preferiraju slanje poruka edukativnog sadržaja. Stoga su navedenu tvrdnju najčešće označavali s vrijednostima slažem se (41.8%) i slažem se u potpunosti (24.8%).

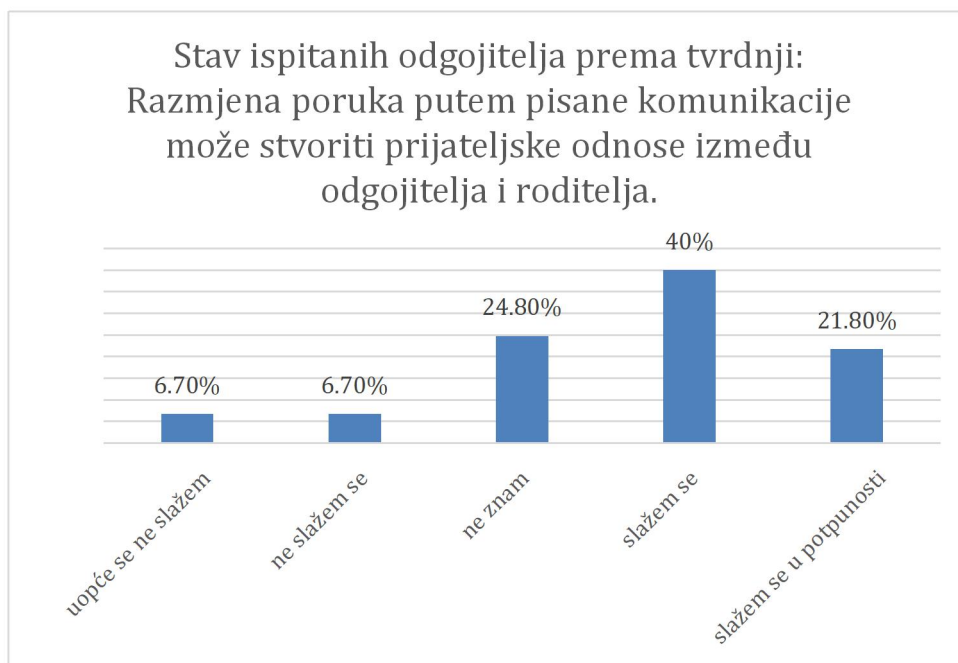
Grafikon 22. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o slanju poruka edukativnog sadržaja

Odgovornostima odgovara slanje obavijesti roditeljima u pisanom obliku, jer roditelje tada nije potrebno podsjećati na važne informacije. Većina ispitanih odgojitelja slaže se s navedenom tvrdnjom, sudeći po dobivenim odgovorima: 40% ispitanih odgojitelja slaže se u potpunosti s navedenom tvrdnjom, 43.8% ispitanih odgojitelja odgovorilo je da se slaže s navedenom tvrdnjom. Manji broj ispitanih odgojitelja ne zna odgovoriti slažu li se ili ne s navedenom tvrdnjom (5.7%). S tvrdnjom se ne slaže 7.6% odgojitelja, a u potpunosti se ne slaže 2.9% odgojitelja. Prema dobivenim rezultatima, kada su u pitanju obavijesti za roditelje, tehnologija ima dobar učinak.

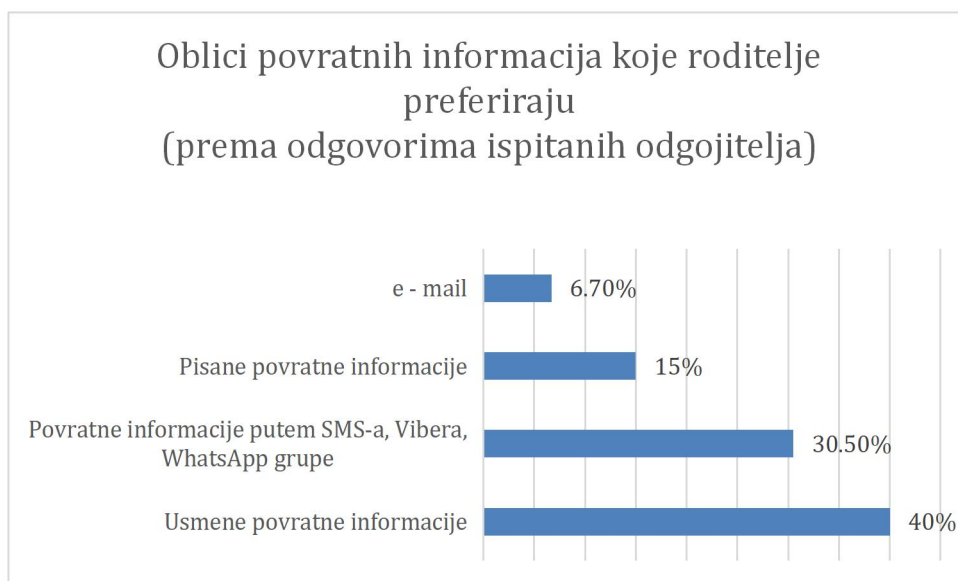
Grafikon 23. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o obavještanju pisanim putem

Slijedećom postavljenoj tvrdnji nastojalo se utvrditi kako pisana komunikacija utječe odnose između roditelja i odgojitelja. Odgovori ispitanih odgojitelja utvrđuju da se 21.8% slaže u potpunosti s tvrdnjom da pisana komunikacija može stvoriti prijateljske odnose između odgojitelja i roditelja, 40% ispitanih odgojitelja slaže se s navedenom tvrdnjom, a 24.8% ispitanih odgojitelja odgovorilo je da ne znaju stvaraju li pisana komunikacija prijateljske odnose s roditeljima. Manji broj ispitanih odgojitelja ne slaže se ili se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom (6.7%).

Grafikon 24. Stav ispitanih odgojitelja prema tvrdnji o uspostavljanju odnosa pisanom komunikacijom

Prema odgovorima ispitanih odgojitelja, većina roditelja preferira usmene povratne informacije (40%), slijede povratne informacije putem SMS-a, Vibera i WhatsApp grupe (30%), manje su zastupljene pisane povratne informacije (15%), a u najmanjoj mjeri se za povratne informacije koristi e-mail adresa.

Grafikon 25. Oblici povratnih informacija koje roditelji preferiraju

Posljednje pitanje u anketnom upitniku odnosilo se na to smatraju li ispitani odgojitelji da je pozitivna komunikacija između odgojitelja i roditelja važna za dijete. Svi

ispitani odgojitelji tvrde da je pozitivna komunikacija vrlo važna za dijete, jer, kako smatraju:

- a) neophodna je za dobrobit djeteta i njegov kvalitetni cjelokupan razvoj,
- b) na taj način i dijete uspostavlja pozitivan odnos s odgojiteljem,
- c) pozitivno utječe na kvalitetu odgojno - obrazovnog rada,
- d) stvara se pozitivno i poticajno okruženje za dijete,
- e) omogućuje odgojitelju da bolje razumije dijete.

12.5. Interpretacija rezultata

Prvo istraživačko pitanje glasilo je: *“Koji oblici komunikacije se najučestalije koriste u komunikaciji između roditelja i odgojitelja?”* Prema rezultatima istraživanja, utvrđeno je da se u komunikaciji na relaciji odgojitelj - roditelj najčešće organiziraju individualni razgovori, oglasne ploče i kutiće te roditeljski sastanci. U protekloj su se godini za komunikaciju između roditelja i odgojitelja najčešće koristile SMS poruke, te aplikacije Viber i WhatsApp. Kako su i odgojitelji navodili u svojim odgovorima, razlog tomu je pandemija koja je još uvijek u tijeku. Mjere koje su poduzete pod sredstvom korona virusa onemogućile su komunikaciju “licem u lice”.

Naime, jedan dio ove pedagoške godine svodio se na provođenje odgojno-obrazovnih aktivnosti online, tj. slanjem videozapisa od strane odgojitelja roditeljima, koji su ih potom prikazivali djeci kako bi djeca poslušala priču ili odradila aktivnost kod kuće.

Kada su mjere popustile, te su vrtići započeli s radom, roditelji su djecu dovodili u vrtić bez mogućnosti ulaska u isti. To je dovelo do većeg korištenja tekstualnih poruka putem SMS-a i aplikacija. Možemo se samo nadati da će uskoro pandemija doći svom kraju te da će se rad dječjih vrtića vratiti u svoj uobičajeni kolosijek.

Drugo istraživačko pitanje glasilo je: *“Podudaraju li se najčešći oblici komunikacije s poželjnim oblicima komunikacije između roditelja i odgojitelja?”*

Prema rezultatima dobivenim istraživanjem, najčešći oblici komunikacije se ne podudaraju s poželjnim oblicima komunikacije. Ispitani odgojitelji su najčešće navodili da je za njih poželjan oblik komunikacije individualni razgovor. Suprotno tome, najčešće se koriste SMS poruke, Viber i WhatsApp grupe, te oglasne ploče i kutiće.

Treće istraživačko pitanje glasilo je: *“U koje se svrhe najčešće koriste oblici pisane komunikacije?”* Prema rezultatima istraživanja, odgojitelji pisani oblik komunikacije najčešće koriste u svrhu slanja kratke obavijesti roditeljima, vezane uz obavijesti o roditeljskom sastanku, kazalištu i slično.

Četvrto istraživačko pitanje glasilo je: *“Je li stav odgojitelja prema pisanoj komunikaciji više pozitivan ili negativan?”* Rezultati dobiveni ovim istraživanjem pokazuju da najveći broj ispitanih odgojitelja smatra da pisana komunikacija štedi vrijeme, olakšava suradnju s roditeljima, zbog pisane komunikacije roditelje nije potrebno podsjećati na obavijesti, te podupire stvaranje prijateljskih odnosa između roditelja i odgojitelja.

13. ZAKLJUČAK

Kako bi sve djetetove potrebe bile zadovoljene, poželjno je odgojitelji i roditelji uspostave kvalitetnu komunikaciju. Komunikacija između djeteta i odgojitelja je vrlo važna za djetetov daljnji razvoj i napredak. Već od najranije dobi roditelji i odgojitelji trebaju djecu poučavati pravilnom izražavanju i iznošenju stavova i mišljenja. Važno je da se djeca s odgojiteljem osjećaju sigurno, voljeno i prihvaćeno te da odgojitelj potiče što bolju komunikaciju s roditeljima. Uspješna komunikacija ključan je faktor koji povećava samopoštovanje i samopouzdanje.

Društvene je mreže moguće sagledati kao platforme za ostvarivanje brze komunikacije i održavanje kvalitetnih suradničkih odnosa između odgojitelja i roditelja.

Komunikacija je u dječjim vrtićima poznata u tradicionalnim oblicima, koji podrazumijevaju razmjenu informacija unutar kutića za roditelje, individualnih razgovora, radionica drugih sličnih načina, ali i u suvremenim oblicima koje karakterizira razmjena informacija putem digitalnih tehnologija.

Prema istraživanju provedenom u ovom radu, za uspostavu komunikacije između roditelja i odgojitelja najčešće se koriste individualni razgovori, oglasne ploče i kutići te roditeljski sastanci. To je kontradiktorno drugom dobivenom rezultatu, a to je da su se u protekloj pedagoškoj godini najčešće za komunikaciju s roditeljima koristile SMS poruke te Viber i WhatsApp grupe. Odgojitelji su u svojim odgovorima pojašnjavali da je razlog tomu što se više koriste poruke putem SMS-a i aplikacija pandemija koja je još uvijek u tijeku. Mjere koje su nastupile zbog pojave pandemije uzrokovale su da se komunikacija između roditelja i odgojitelja preusmjeri i svede uglavnom na pisane poruke. Prema istraživanju, u uobičajenom radu odgojitelji pisani oblik komunikacije najčešće koriste za slanje kratkih obavijesti roditeljima, a stav odgojitelja prema pisanom obliku komunikacije s roditeljima uglavnom je pozitivan.

Roditelji i odgojitelji zajedno trebaju surađivati u odgojnom procesu djeteta. Potrebno je uravnotežiti različite oblike komunikacije kako bi ostvarili što kvalitetniju komunikaciju s roditeljima te prepoznat i prilagodit koji oblik komunikacije je najpogodniji za određenu situaciju. Mi odgojitelji, trebamo raditi na svojoj govornoj kulturi i usavršavati je kako bi što kvalitetnije poučavali djecu.

14. LITERATURA

1. Agger, B. (2011). iTime: Labor and life in a smartphone era. *Time & Society*. 20 (1) 119-136,
2. Bašić, J., Koller-Trbović, N., Žižak, A. (2005). Integralna metoda-priručnik za odgajatelje i stručne suradnike predškolskih ustanova, drugo izdanje, Zagreb: Alinea
3. Berk, L. E. (2015). Dječja razvojna psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Bratanić, M. (1993). Mikropedagogija. Interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja. Priručnik za studente i nastavnike. Zagreb: Školska knjiga
5. Buble, M.: (2010) Menadžerske vještine, Zagreb, Sinergija.
6. Castells, M. (2003). Internet galaksija. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
7. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). Psihologija braka i obitelji. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
8. Delač Hrupelj, J., Miljković, D., Lugomer Armano, G. i sur. (2000). Lijepo je biti roditelj. Priručnik za roditelje i djecu. Zagreb: Creativa.
9. Fox, R.: (2001) Poslovna komunikacija, Zagreb, Hrvatska sveučilišna naklada.
10. Goleman, D. (1995): Emocionalna inteligencija. Zagreb: Mozaik knjiga
11. Katz, L. G., McClellan, D. E. (1999). Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije. Zagreb: Educa
12. Kinder, I. (2014). Komunikacija odgojitelj – dijete. [Online]. Dostupno na: <http://www.dvds.hr/pdf/komunikacija.pdf> [Pristupljeno: 23. svibnja 2020
13. Knapp, M.L., Hall, J.A. (2010). Neverbalna komunikacija u ljudskoj interakciji. Jastrebarsko: Naklada Slap
14. Ljubetić, M. (2007): Biti kompetentan roditelj. Zagreb. Mali Profesor.
15. Ljubetić, M. (2014): Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice. Zagreb: Element.
16. Madianou, M. i Miller, D. (2012) Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia. Routledge.
17. Malović, S. (2014). Masovno komuniciranje. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
18. Martha Blue-Banning, Jean Ann Summers, H. Corine Frankland, Louise Lord Nelson, Gwen Beegle (2004). Dimensions of Family and Professional Partnerships: Constructive Guidelines for Collaboration.

19. Milanović, M. i suradnice. (2014). Pomozimo im rasti. Zagreb: Golden marketing Tehnička knjiga.
20. Miljak, A. (1984). Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi. Zagreb: Školske novine.
21. Miljević, I.M. (2010). Poslovna etika i komuniciranje. Univerzitet Singidunum. Beograd.
22. Morrison, G. S. (1988). Early childhood education today. 4th edition. Columbus: Merrill Publishing Company, A Bell & Howell Information Company..
23. Petar, S. (2004). Osnove uspješne komunikacije. Zagreb: Euro hoper.
24. Reardon, K.K. (1998). Interpersonalna komunikacija. Gdje se misli susreću. Zagreb: Alinea.
25. Šegota, I. i suradnici. (2003.), Kako komunicirati (s Gluhima)? Rijeka: Medicinski fakultet sveučilišta u Rijeci, Katedra za društvene znanosti.
26. Slunjski, E. (2011).: Kurikulum ranog odgoja - istraživanje i konstrukcija. Zagreb: Školska knjiga
27. Tatković, N., Diković, M., Tatković, S. (2016). Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
28. Višnjić-Jevtić, A. (2018). Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima. Zagreb: Alfa.
29. Vivodinac, Ž. (2008). Djeca suradnici. Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu, 57(1.-2.), 153-163
30. Waks, L. J. (2014). Education 2.0 the Learningweb Revolution and the Transformation of the School. London: Paradigma Publishers.
31. Watzlawick, P., beavin-bavelas, J., Jackson, D. (1967.), Pragmatics of Human Communication – A Study of Interactional Patterns, Pathologies and Paradoxes. New York: W. W. Norton
32. Živković, Ž. (2005). Susreti s roditeljima II. Priručnik za održavanje roditeljskih sastanaka. Đakovo: Tempo d. o. o.
33. Žuvela, D. (2012). Važnost govora djece predškolske dobi. [Online]. Dostupno na: <http://www.vrticizvor.zagreb.hr/UserDocsImages/Bro%C5%A1lure%20i%20preporuke/vaznostgovora.pdf> [Pristupljeno: 21. svibnja 2020.]

15. PRILOG

UPITNIK ZA ODGOJITELJE

Poštovana/-ni,
ovo istraživanje provodi se u svrhu izrade diplomskog rada na Filozofskom fakultetu u Splitu. Molim Vas da popunite upitnik kako biste svojim stavovima pridonijeli razumijevanju kvalitetne komunikacije između odgojitelja i roditelja u radu ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Vaši odgovori u potpunosti su anonimni te će biti korišteni isključivo za potrebe istraživačkog rada, stoga Vas molim za iskrenost.

Zahvaljujem Vam na uloženom vremenu i trudu.

U sljedećim pitanjima navedite podatke o sebi.

1. Vaš spol

- a) žensko
- b) muško

2. Dob

- a) 18-25
- b) 26-35
- c) 36-45
- d) 46-55

3. Najviši završeni stupanj obrazovanja (zaokružite jedan odgovor):

- a) SSS
- b) VŠS
- c) VSS

4. Vaša zaposlenost (zaokružiti jedan odgovor)

- a) Zaposlen/a
- b) Nezaposlen/a

5. Radni staž:

- a) Manje od 5 godina
- b) 5 - 10 godina
- c) 10 - 15 godina
- d) 15 - 20 godina
- e) Iznad 20 godina

6. Koje oblike komunikacije ste organizirali u dječjem vrtiću (možete zaokružiti više odgovora) ?

- a) Oglasne ploče/kutići za roditelje
- b) Roditeljski sastanci
- c) Tematski roditeljski sastanci
- d) Kreativne radionice
- e) Uključivanje roditelja kroz posjete skupinama
- f) Izmjene informacija e-mail adresom
- g) Izmjene informacija SMS-om, Viber ili WhatsApp grupom
- h) Fotografije djece u aktivnostima
- i) Snimke djece u aktivnostima
- j) Individualni razgovori odgojitelj-roditelj

7. U kojim oblicima komunikacije ste najviše sudjelovali u vrtiću tijekom ove godine (možete odabrati jedan od navedenih u 6. pitanju ili navedite neki drugi)?

8. Koji oblik komunikacije bi Vama, kao odgojitelju najviše odgovarao (možete odabrati jedan od navedenih u 6. pitanju ili navedite neki drugi)?

9. Označite način pisane komunikacije koji je prema Vašem mišljenju najzastupljeniji među Vašim kolegama u vrtiću. (Možete označiti jedan odgovor.)

- a) oglasne ploče/kutić za roditelje
- b) razmjena informacija e-mail adresom
- c) razmjena informacija SMS-om, Viberom ili WhatsApp
- d) razmjena informacija putem društvenih mreža (Facebook...)
- e) ispitivanje mišljenja i stavova roditelja putem upitnika/anketa
- f) drugi oblik pisane komunikacije

10. Procijenite koliko često se služite navedenim pisanim oblicima komunikacije s roditeljima (zaokružite jedan odgovor):

Razlog ostvarivanja pisane komunikacije

1 Nikada 2 Rijetko 3 Ponekad 4 Često 5 Uvijek

Razmjenjivanje poruka edukativnog sadržaja.

Razlog nedolaska djeteta u vrtić.

Kratke obavijesti (obavijest o roditeljskom sastanku/odlasku u kazalište i sl.)

Razmjenjivanje informacija o teškoćama ili bolesti djeteta.

Razmjenjivanje fotografija i videozapisa (djece/djeteta u igri ili aktivnostima tijekom boravka u dječjem vrtiću.)

Obavijesti o bolesti, smrtnom slučaju te drugim privatnim problemima koji utječu na dijete.

Razmjena savjeta, predlaganje stručne literature.

11. Izrazite svoj stav o utjecaju pisane komunikacije na kvalitetu suradnje s roditeljima. Zaokružite odgovor koji se najviše odnosi na Vas.

Mogući stav o pisanoj komunikaciji

1 Uopće se ne slažem 2 Ne slažem se 3 Ne znam 4 Slažem se 5 Slažem se u potpunosti

Pisanom komunikacijom štedim vrijeme, jer poruku mogu poslati na više adresa ili je staviti na svima vidljivo mjesto.

Roditelji često ne poštuju moju privatnost i poruke šalju u neprimjereno vrijeme.

Roditelji ne provjeravaju poruke, pa radije odabirem usmene oblike komunikacije.

Digitalne tehnologije olakšavaju suradnju s roditeljima.

Preferiram slanje fotografija ili video zapisa djeteta/djece roditeljima, jer im na taj način pružam mogućnost da vide kako njihovo dijete/njihova djeca provode vrijeme u vrtiću.

Preferiram slanje poruka edukativnog sadržaja, jer posao odgojitelja obuhvaća pomoć i podršku roditeljima vezano uz rast i razvoj njihova djeteta/djece.

Odgovara mi kada obavijesti namijenjene roditeljima pošaljem u pisanom obliku, jer roditelje ne moram podsjećati na važne informacije (npr. termin roditeljskog sastanka, izleta i sl.)

Razmjena poruka putem pisane komunikacije može stvoriti prijateljske odnose između odgojitelja i roditelja.

12. Kakve su vaše povratne informacije u odnosu na roditelje, koje oblike komunikacije roditelji preferiraju?

13. Smatrate li postizanje pozitivne komunikacije odgojitelj-roditelj važnim u odnosu na dijete? Obrazložite

16. SAŽETAK

Komunikacija je bitna stavka u međuljudskim odnosima koja se može naučiti. Odgojitelj treba osvijestiti važnost dobrog odnosa komunikacije i suradnje s roditeljima za dijete. Pozitivna komunikacija između roditelja i odgojitelja značajna je za dobrobit djeteta. Roditelji i odgojitelji kao osobe koje najviše utječu na razvoj i odgoj djeteta trebaju biti u skladnom odnosu punom poštovanja, razumijevanja i kvalitetne komunikacije.

Teorijski dio rada obuhvaća vrste komunikacije, preuvjete i prepreke uspješne komunikacije između odgojitelja i djece. Nadalje, opisuje se komunikacija u predškolskoj ustanovi, stilovi roditeljstva, uloge odgojitelja u poticanju pozitivne komunikacije te oblici komunikacije između roditelja i odgojitelja. Empirijski dio rada je istraživanje stavova odgojitelja o iskustvima vezanih uz komunikaciju s roditeljima te oblicima komunikacije koje odgojitelji najčešće upotrebljavaju. Za potrebe istraživanja proveden je anketni upitnik na uzorku od 105 ispitanika.

Ključne riječi: komunikacija, odgojitelj, dijete, roditelj

17. SUMMARY

Communication is an essential issue in interpersonal relationships that can be learned. The educator should be aware of the importance of a good relationship of communication and cooperation with the parents for the child. Positive communication between the parent and the educator is important for the well-being of the child. Parents and educators, as the persons who most influence the development and upbringing of the child, should be in a harmonious relationship which is full of respect, understanding and quality communication. The theoretical part of the paper includes the types of communication, requirements and obstacles to a successful communication between educators and children. Furthermore, the paper describes the communication in the preschool institution, parenting styles, the role of educators in encouraging positive communication and forms of communication between parents and educators. The empirical part of the paper refers to the research of educators' attitudes about experiences related to communication with parents and the forms of communication that educators most often use. For the purposes of the research, a survey questionnaire was conducted on a sample of 105 interviewees.

Keywords: communication, educator, child, parent

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja ŽELJKA VUČIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice PREDŠKOLSKE ODGOJA, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 20.7.20

Potpis Z. Vučić

Izjava o pohrani završnog/diplomskog rada (podertajte odgovarajuće) u Digitalni
 repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: Željka Vučić

Naslov rada: KOMUNIKACIJA NA RELACIJI ODRASLIH - DIJETE - RODITELJ

Znanstveno područje: DRUŠTVENE ZNANOSTI

Znanstveno polje: PEDAGOGIJA

Vrsta rada: DIPLOMSKI RAD

Mentor/ica rada:

izv. prof. dr. sc. Sonja Kovačević

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva:

doc. dr. sc. Marija Brajčić, dr. sc. Dodi Haluda

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

- a) rad u otvorenom pristupu
 - b) rad dostupan studentima i djelatnicima FFST
 - c) široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).
- (zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnog) ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: Split, 20.7.20.

Potpis studenta/studentice: Ž. Vučić